УзССР Давлат китоб палатаси
Инв.
Уз. ССР. ...китоб палатаси УзССР
2-1297

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

18 ноябрь, сешанба, 1997 йил

Сотувда эркин нархда. № 234 (1751)

ОРЗУ ВА МАҚСАДЛАРИМИЗ — МУШТАРАК

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ САМАРҚАНД ШАҲРИ ЖАМОАТЧИЛИГИ БИЛАН УЧРАШУВДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам хонимлар ва жаноблар!

Шарқ жавоҳири, бой тарихимизнинг рамзи бўлган Самарқанд шаҳрида сизларнинг номингиздан «Ҳиллари Клинтон хоним, Ўзбекистонга хуш келибсиз!» деб такрор-такрор айтишни истардим. Бугун бу ерда ҳозир бўлган барча америкалик дўстларимизга ҳам чин қалбимдан: «Хуш келибсиз!» дейман.

Мен, аввало, Клинтон хонимга Ўзбекистонга ташриф буюриш учун имконият ва вақт топгани, Бухоро ва Самарқандни кўриш истагини билдиргани учун сизларнинг номингиздан самимий миннатдорлик билдиришни истайман. Мен буни Америка Клинтон хоним сиймосида Ўзбекистонга кўрсатаётган катта ҳурмат ва катта қизиқиш деб биламан.

Биз бу ташрифда Ўзбекистон ва Қўшма Штатларнинг бир-бири билан яқин бўлишга, бир-бирини яхшироқ тушунишга тобора кўпроқ интилаётганини кўриб турганимизни айтмоқчиман. Энг муҳими -- мамлакатларимиз бир-бири билан ҳамкор бўлишга, агар жоиз бўлса, ҳар жиҳатдан стратегик ҳамкор бўлишга тобора кўпроқ интилаётганини кўриб турибмиз.

Клинтон хонимнинг, оммавий ахборот воситалари намояндаларининг ҳозир бўлганидан фойдаланиб, Ўзбекистон раҳбари сифатида шу минбардан туриб мамлакатимиз Қўшма Штатлар учун очиқлигини яна бир бор айтмоқчиман. Биз Қўшма Штатларнинг вакиллари Ўзбекистонда кўпроқ бўлишини хоҳлаймиз. Биз АҚШ билан чуқур ва узоқ муддатли ҳамкорликка тайёрмиз.

Мен бу сўзларни кимлар олдида гапираётганимни жуда яхши биламан. Бунда жуда катта маъно бор. Мен бу ерда Қўшма Штатларнинг биринчи хониминигина эмас, ўз ҳаётини инсонпарварлик ғояларига бағишлаган кишини ҳам қутлаб турганимизни айтмоқчиман. Ҳиллари Клинтон хоним амалга ошираётган улкан ишлар ҳозир бутун дунёда эътироф этилмоқда. Мен унинг барча хизматларини, болаларни ҳимоя қилиш, одамларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш, бутун

(Давоми 2-бетда).

БИЗ СИЗЛАР БИЛАН ҲАМКОР ВА ДЎСТ БЎЛИШДАН ФАХРЛАНАМИЗ

АҚШНИНГ БИРИНЧИ ХОНИМИ ҲИЛЛАРИ КЛИНТОННИНГ САМАРҚАНД ЖАМОАТЧИЛИГИ БИЛАН УЧРАШУВДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ташаккур. Президент жаноблари, Сизнинг АҚШ Президенти шаънига айтган илиқ гапларингизни ҳамда унинг Ўзбекистонга ташриф буюриши тўғрисидаги таклифингизни албатта унга етказаман, деб ишонтираман. Бу ўринда унинг мен ўзидан олдин Ўзбекистонга ташриф буюрганимдан бироз афсусланганини ҳам таъкидлашим лозим. Имконият пайдо бўлиши биланоқ у гўзал юртингизга ташриф буюриш ва бу ўлка билан танишиш истагида эканини яхши биламан. Мен бу ташрифнинг албатта амалга ошишига умид билдираман. Сиз ҳамда Каримова хонимга менга Сизлар ва халқингиз кўрсатган самимий меҳмондорлик ва иззат-икром учун миннатдорлик билдираман. Бу ерда ўтказган икки ярим куним мобайнида мен Тошкентда жуда кўп соҳаларда ишлайдиган ҳамда бошқа ишбилармон аёллар билан танишиб, улар билан ҳукуматга қарашли бўлмаган ташкилотлар фаолияти борасида фикр алмашдим. Тошкентдаги университет талабалари ҳамда Бухородаги мактаб ўқувчилари билан учрашувларда улар билан инглиз тилида гаплашдим. Қўшма Штатларда амалга оширилаётган ишлар, менинг бу ёшлар ҳамда Ўзбекистон ҳақида фикримни сўраб берган саволларига жавоб қайтардим. Уларга таҳсинлар айтдим. Чунки мен дунёнинг турли бурчакларида таълим олаётган талабалар билан учрашганман -- мен бу гапларни Самарқандда турганим учунгина айтаётганим йўқ -- бу гапларни Ватанимга қайтиб борганимдан сўнг ҳам такрорлайман -- лекин бирон жойда Тошкент ва Бухородаги ёшлар сингари астойдил тайёргарлик кўрган, мазмунли саволлар берган йигит-қизларни учратмаганман.

Мен шунингдек, мамлакатингизнинг қадимий ёдгорликлари билан танишиш шарафига муяссар бўлдим. Шу боис бутун дунё кишиларига бу обидаларни зиёрат қилиш имконини яратиб бергани учун Бухоро ва Самарқанд шаҳарлари аҳолисига миннатдорлик билдираман. Қадимий ва замонавий Ўзбекистонни ўз кўзим билан кўриш бахтига муяссар бўлганимдан мамнунман.

Бугун эрталаб мен Каримова хоним билан бирга Бухородаги яҳудийлар синагогасига бордим. Яҳудийларнинг бу қадимий жомеъси раввини менга Сиз, Президент жаноблари ҳамда Сиз бошқараётган ҳукумат дин эркинликлари асосларини қайта тиклаётганингиз ҳамда диний ва маданий тотувликни таъминлаётганингиз ва рағбатлантираётганингизни гапириб берди. Каримова хоним менга совет коммунистик тузуми даврида фуқаролар ўз динларига эъти-

(Давоми 2-бетда).

ПРЕЗИДЕНТ АНҚАРАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

17 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Туркия Президенти Сулаймон Демирэлнинг таклифига биноан, расмий ташриф билан Анқарага жўнаб кетди. Сафар олдидан мамлакатимиз раҳбари журналистларга интервью бериб, жумладан бундай деди:

-- Туркия Ўзбекистон мустақиллигини биринчилардан бўлиб эътироф этган ва биринчилар қаторида биз билан дипломатия муносабатларини ўрнатган давлатдир. Ушбу сафардан мақсад Ўзбекистон билан Туркия ўртасидаги мавжуд алоқаларни янги босқичга кўтаришдан иборат. Туркия ҳукумати билан ўтказилажак расмий учрашувлар ва музокаралар якунида сиёсий ва иқтисодий алоқаларимизни янада мустаҳкамлаш, божхона, соғлиқни сақлаш ҳамда сайёҳлик соҳасида ҳамкорлик тўғрисидаги талай ҳужжатлар имзоланиши кутилмоқда. Бундан ташқари, сафар давомида Туркиядаги йирик банклар, фирма ва компаниялар раҳбарлари билан учрашувлар ўтказиш кўзда тутилган. Бу мулоқотларда Ўзбекистонга Туркия сармояси жалб этилишини янада фаоллаштириш, янги қўшма корхоналар ташкил этиш масалалари муҳокама қилинади. Шунингдек, Ўзбекистонда Туркия технологияси асосида автобус ишлаб чиқарадиган завод қурилишини тезлаштириш масаласи ҳам кўрилади.

Тошкент аэропортида Ислом Каримовни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Б. Ғуломов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

* * *

АНҚАРА, 17 ноябрь. (ЎзА махсус мухбири Шуҳрат Умиров хабар қилади).

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги делегация Туркия пойтахти -- Анқарага етиб келди.

«Эсенбўға» аэропортида Президент Ислом Каримовни расмий кутиб олиш маросими бўлди.

Ўзбекистон Республикаси ва Туркия Республикасининг Давлат байроқлари билан безатилган аэропортда Ислом Каримовни Туркия Республикаси Президенти Сулаймон Демирэл илиқ кутиб олди. Миллий либосдаги қизлар Президентимизга анвойи гуллар тақдим этишди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов шарафига фахрий қоровул саф тортди. Замбарак садолари остида Ўзбекистон ва Туркия давлат мадҳиялари янгради. Президентлар Ислом Каримов ва Сулаймон Демирэл фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар.

Аэропортда Президентлар оммавий ахборот воситалари учун қисқача баёнот беришди. Унда Ислом Каримовнинг Туркияга мазкур ташрифи икки мамлакатнинг барча соҳалардаги ҳамкорлик муносабатларини янги босқичга кўтаришга хизмат қилишидан умид билдирилди.

Шундан сўнг Ислом Каримов Сулаймон Демирэл ҳамроҳлигида Туркия Республикаси Президентининг қароргоҳига йўл олди.

Қароргоҳда Ўзбекистон ва Туркия Президентларининг якка-ма-якка суҳбати бўлиб ўтди.

Сўнгра Ислом Каримов ўзи учун махсус ҳозирланган «Жомли кўшк» қароргоҳи томон йўл олди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Туркия Республикасига расмий ташрифи давом этмоқда.

(ЎзА)

• ОЛИЙ МАЖЛИС ҚЎМИТАСИДА

ТАБИАТ МУҲОФАЗАСИ: УНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТИ ЯРАТИЛАДИ

Айни пайтда қўмитада қандай янги қонун лойиҳалари юзасидан иш олиб борилмоқда? Мухбиримиз Олий Мажлис Атроф-муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси аъзоси Шавкиддин ЖЎРАЕВга ана шундай савол билан мурожаат қилди.

-- Маълумки, мамлакатимиз нафақат ер ости маъданлари, балки ноёб ўсимликлари ҳамда ҳайвонот дунёсининг ранг-баранглиги билан ҳам алоҳида ажралиб туради. Уларни асраш, ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини яратиш бугунги кунда муҳим вазифалардандир. Шу боис қўмитамиз иккита -- «Ҳайвонот ҳамда ўсимликлар дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида»ги қонун лойиҳалари устида иш олиб бормоқда. Бу масала бўйича тегишли мутахассислардан иборат таркибда ишчи гуруҳи тузилган.

-- Сиз тилга олган ўша ноёб ўсимликлар ҳам, ҳайвонлар ҳам асосан ўрмон ва тоғ шароитида «яшайди». Лекин биз ҳозирча ўрмонларимиз тўғрисида янги қонунга эга бўлганимизча йўқ...

-- Нимага ишора қилаётганингизни тушундим. Дарҳақиқат, ўрмон, ўсимлик ва ҳайвонот олами бир-бирисиз яшай олмайди. Масаланинг ана шу жиҳати ҳам назардан четда қолгани йўқ. Айни пайтда ўрмон тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳам ишлаб чиқилмоқда. У ишлаб чиқилгач Олий Мажлис томонидан қабул қилинса, табиат ва унинг муҳофазасига доир қонунлар мажмуаси яратилди, дейишимизга асос бўлади.

(Ўз мухбиримиз).

Мустақиллик боис Ўзбекистоннинг халқаро миқёсдаги обрўйи тобора ортиб бормоқда. Дунёнинг турли мамлакатлари билан йўлга қўйилган иқтисодиёт, илм-фан, маданият соҳаларидаги ҳамкорлик йилдан-йилга кенгаймоқда. Мамлакатимиз улкан халқаро илмий, маданий тадбирлар ўтказиладиган марказга айланмоқда.

Ўзбекистонда бошланаётган Украина маданияти кунлари ҳам ана шундай тадбирлар сирасига киради. Украин халқи билан дўстлигимиз иккинчи Жаҳон уруши йилларида, зилзиладан зарар кўрган Тошкент қайта тикланган вақтларда тарих синовидан ўтган. Мамлакатларимиз ўртасида кейинги йилларда янги асослардаги ўзаро манфаатли тенг ҳамкорлик ривож топмоқда. Давлатларимиз аро битимга биноан мамлакатимизда Украина маданияти кунлари ўтказилиши ҳам ана шу ҳамкорлик натижасидир.

16 ноябрь куни кечқурун Ўзбекистон ва Украина Давлат байроқлари билан безатилган Тошкент аэропортига кенг жамоатчилик вакиллари тўпланди.

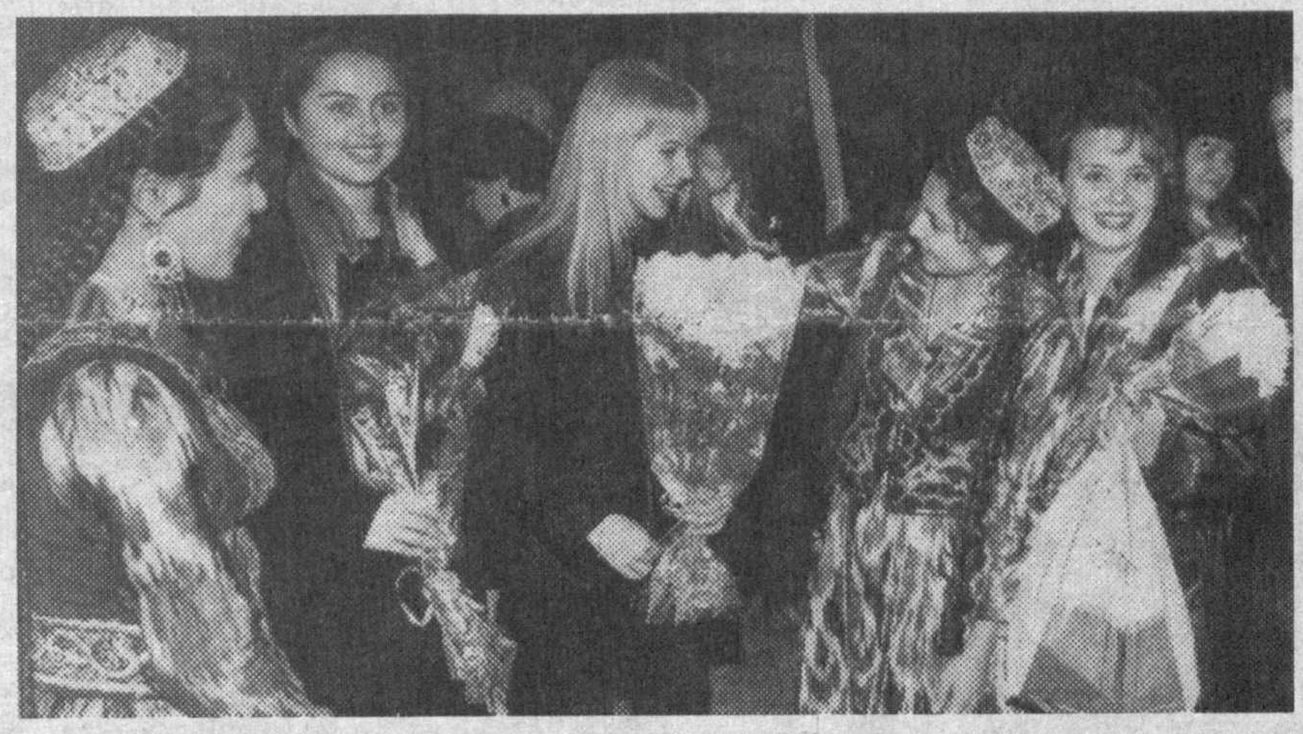

МАРҲАБО, ДЎСТЛАР!

Украина Бош вазирининг ўринбосари Валерий Смолий бошчилигидаги маданият кунлари қатнашчиларини Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Алишер Азизхўжаев, Украинанинг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Владимир Сметанин ва бошқа расмий кишилар кутиб олди. Миллий либосдаги қизлар меҳмонларга турфа гуллар тақдим этди.

(ЎзА)

• ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК КОРХОНАЛАРИНИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ

Президент фармойишига мувофиқ, банкрот ҳолатига тушиб қолган қишлоқ хўжалик корхоналарига ёрдам бериш учун санация масалалари бўйича ҳукумат комиссияси тузилган эди. 17 ноябрь куни Вазирлар Маҳкамасида шу комиссиянинг навбатдаги мажлиси бўлди. Мажлисни Республика Бош вазири Ў.Султонов бошқарди.

Комиссия мажлисида агросаноат мажмуи иқтисодиёти муаммолари билан шуғулланувчи вазирликлар, идоралар ва ташкилотларнинг раҳбарлари, вилоятлар ҳокимларининг ўринбосарлари, қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш масалалари бўйича ҳудудий комиссиялар ва иқтисодий ночор корхоналар билан шуғулланувчи вилоят қўмиталарининг вакиллари иштирок этди.

Мажлис иштирокчилари жойларда зарар келтирувчи ва иқтисодий ночор корхоналарни аниқлаш ва уларнинг мол-мулкини рўйхатга олиш ишларининг ташкил этилиши билан танишдилар, Олий Мажлис кўриб чиқиши учун тақдим этишга тайёрланган «Қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш ҳақида»ги Қонун лойиҳаси, ҳозирги даврда бу вазифани ҳал этиш йўллари билан танишдилар.

Мажлисда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Т. Алимов, Олий Мажлис Раисининг ўринбосари Б. Бугров, Бош вазир ўринбосарлари Б. Ҳамидов (комиссия раиси), В. Чжен, Вазирлар Маҳкамасининг Ахборот-таҳлилият бошқармаси бошлиғи Г. Саидова иштирок этди.

(ЎзА)

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА УЧРАШУВ

Республика Бош вазирининг ўринбосари А. Азизхўжаев 17 ноябрда Украина Бош вазирининг ўринбосари В. Смолий раҳбарлигидаги Ўзбекистонда Украина маданияти кунлари қатнашчилари делегацияси аъзолари билан учрашди. Мулоқот чоғида маданият, спорт, таълим соҳаларида икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорликни янада чуқурлаштириш масалалари муҳокама этилди. Ўзбекистонда ўтказилаётган Украина маданияти кунлари халқларимиз ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилиши таъкидланди.

Учрашувда Украина маданият ва санъат вазири Д. Остапенко, Украинанинг Ўзбекистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси В. Сметанин қатнашди.

(ЎзА)

САНЪАТ ВА ДЎСТЛИК БАЙРАМИ

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА ЎЗБЕКИСТОНДА УКРАИНА МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ ОЧИЛДИ

17 ноябрь. Муҳташам Халқлар Дўстлиги саройи байрамона безатилган. Саҳна тўрида Ўзбекистон ва Украина давлат байроқлари, республикамизда ўтказилаётган дўст мамлакат маданияти кунлари рамзи нур таратиб турибди. Тантанавор мусиқа янграб, республикамизда қардош мамлакат маданият кунларининг бошланишидан дарак беради.

Республика Бош вазири Ў.Султонов украиналик меҳмонларни давлатимиз раҳбари Ислом Каримов ва Ўзбекистон ҳукумати номидан табриклаб, ўзбек заминида бошланаётган Украина маданияти кунлари иккала халқ ўртасидаги дўстлик ва маданий алоқаларни янада мустаҳкамлашга хизмат қилади, деди. Зеро, истиқлол ўзбек халқига ҳам, украин халқига ҳам кенг тараққиёт уфқларини очиб берди. Тарихий қадриятларни, миллий анъаналарни тиклаш, маданиятни янада юксалтириш имкониятларини яратди. Байрам кунларида халқларимиз эришган ана шу ютуқлар яққол намоён бўлади.

Украина Бош вазирининг ўринбосари, делегация раҳбари В. Смолий дўст халқ маданият арбоблари ва санъаткорлари самимий кутиб олинганлиги учун миннатдорлик билдириб, биз бу байрамга украин халқи кейинги йилларда турмушнинг барча соҳаларида, айниқса, санъатни ривожлантиришда қандай ютуқларга эришганини намойиш этиш учун келдик, деди. Айни вақтда санъаткорларимиз истиқлол йилларида ўзбек халқи сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий соҳаларда қўлга киритган ютуқлар билан танишадилар. Бу эса икки халқни бир-бирига яқинлаштиришга, маданиятларимизни ўзаро бойитишга хизмат қилади.

(Давоми 2-бетда).

18 НОЯБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БАЙРОҒИ ТАЪСИС ЭТИЛГАН КУН

ҲИЛПИРАЙВЕР, БАЙРОҒИМ!

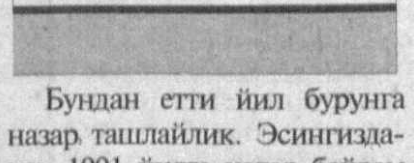

Бундан етти йил бурунга назар ташлайлик. Эсингиздами, 1991 йилга қадар байрам кунлари кўчалар, майдонларда, бинолар пештоқларида бир рангдаги -- қип-қизил байроқлар ҳилпираб турарди. Йўқ, аслида бундай дейиш унчалик тўғри бўлмас.

Байроқларнинг биттаси тус қизил, қолган ўн бештасининг ўртароғида бошқа қандайдир рангдаги «белбоғ» бўларди. Каттакон ўроқ-болға муҳрланган тус қизил байроқ СССР деган истибдод салтанатиники, қолган ўн бешта «эгизак», бир-биридан белбоғининг ранги ва жойлашган ўрни билангина фарқ қиладиган мато эса, унинг «ўгай» фарзандлари -- номигагина мавжуд «иттифоқдош» республикаларники эди. Байроқларнинг «эгизак»лигининг сабаби -- уларнинг барчаси бир жойда - Москвада таъсис этилиб, тасдиқлангани, сўнгра республикаларга улашилгани маълум, албатта. Тўғриси, улар орасидан Ўзбекистонга тегишли байроқни ажратиб олиш ҳам қийин эди...

Биз ана шу -- инкубатор жўжалари сингари бир хил матолардан бошқа байроқни билмасдик. Бинобарин, бизнинг байроғимизни ҳам ҳеч ким билмасди. Ўзбекистонлик санъаткорлар, спортчилар бирон-бир хорижий мамлакатга борса ҳам, ўша -- ўроқ-болғали қизил байроқ билан борарди. Очиғини айтганда, номига мавжуд бўлса-да, Ўзбекистонимиз байроғи аслида йўқ эди...

Байроқсиз давлат ҳам бўларканми, дерсиз. Мана, кўриб турибсизки, бўларкан. Йўқ-йўқ, бу гап ҳам унчалик тўғри эмас. Аслида Ўзбекистон деган давлат ҳам йўқ эди-ку!

(Давоми 2-бетда).

АЙЛАНАДИ СОАТ МИЛЛАРИ

АЛЛО, «ХАЛҚ СЎЗИ»МИ?

«ПРАВДА ВОСТОКА»... ЎЗГАРДИ

Газеталарингиз мухлиси Солижон Қудратовман. Энди янгиликни эшитинг. Кеча бир юмуш билан шаҳар айланаётиб, кўзим лоп этиб, «Бухоро кўчаси» дейилган янги ёзувга тушиб қолди. Кўнглим шундай яйраб кетдики, тасвирлашга тилим ожизлик қилади. Бу кўча агар адашмасам 30-40 йилдан буён «Правда Востока»деб аталарди. «Бухоро» узукка кўз қўйгандек бўлибди. Шу янгиликни сизларга илиндим. Лекин шаҳримизда бизга мутлақо алоқаси бўлмаган турли хил ажнабийлар номи кўча ва муюлишларда ҳали ҳам осиғлик турганига яна бир бор эътибор қаратишларингизни истардим.

...ДАН ГАПИРАМИЗ!

БИ-БИ-СИ:

ЎЗБЕКИСТОН ҲУКУМАТИГА МИННАТДОРЧИЛИК БИЛДИРИЛДИ

Маълумки, беш ҳафтадан буён БМТнинг қочоқлар масалалари билан шуғулланадиган маҳкамаси назорати остида тожик қочоқлари Афғонистондан Ўзбекистон орқали ўз туғилган юртларига кузатилмоқда. Якшанба куни Афғонистоннинг Ўзбекистонга яқин бўлган ҳудудида жойлашган лагердаги энг сўнгги қочоқлар Афғонистонни тарк этди.

Би-Би-Си мухбирининг маълумотларига қараганда, беш ҳафта муддат давомида Афғонистондан Ўзбекистон орқали минглаб қочоқлар ўз юртига қайтарилган. Ана шу масалалар билан шуғулланадиган БМТ ҳамда Тожикистон мулозимлари қочоқларни ўз юртларига эсон-омон қайтишида яқиндан кўмак берган, барча шароитларни муҳайё қилган Ўзбекистон ҳукуматига миннатдорчилик изҳор қилишган.

ЭЪТИРОФ

ЁЗУВЧИЛАР АКАДЕМИК БЎЛИШДИ

Америкадан хушхабар келди. Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубов ва Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Олий Мажлис депутати Неъмат Аминов АҚШ Фан, техника ва санъат академияси аъзоси -- академиги этиб сайландилар. Ўзбекистонлик адибларнинг сўз санъатига, адабиёти ривожига қўшган ҳиссаси океан ортида эътироф этилиши юртдошларимиз қалбида алоҳида фахр-ифтихор туйғусини уйғотди.

ГАЗЕТА САҲИФАЛАНАЁТГАНДА:

БЕКИТИБ ЎҚИЙМАН

Ҳовлимизга кирган киши, аввало, ёйилиб ётган газеталарни, сўнг мени кўради. Нашрларни бири-биридан қизғаниб, аввало, ёйиб ташлайман. Кейин тонгдан тунгача ўқийман.

Кексайиб, оёқ оғриқ касалига йўлиқдим. Тўғриси, газетларда битилган ҳаётий лавҳалар, турмушга оид битикларни ўқиб енгил тортаман. Оғриқлар унутилади.

Невара-чевараларим шўх, шунинг учун нашрларни кўрпача остига беркитиб қўяман. Айниқса, «Халқ сўзи»ни. Шукрки давлат пенсия беради. Ўшани олиб, келгуси йилга яна «Халқ сўзи»га ёзилдим. Бундан хурсанд бўлган журналист қизим янги кўзойнак олиб берди.

Ойдин НОРМУРОДОВА
Қашқадарё вилояти,
Китоб шаҳри,
Ҳ. Олимжон кўчаси, 30-уй.

Соат милларини И. НУСРАТ кузатди.

ОРЗУ ВА МАҚСАДЛАРИМИЗ — МУШТАРАК

(Давоми. Боши 1-бетда).

дунёда зўравонлик бўлмаслиги учун, миллати, танининг ранги, диний эътиқодидан қатъи назар, жамиятда барча кишилар ҳақиқий инсон сифатида яшаши йўлида амалга ошираётган ишлари учун Ҳиллари Клинтон хоним олган барча мукофотларни санаб ўтирмайман.

Мен Клинтон хонимнинг хотин-қизлар ва болалар бахти йўлидаги фаолиятини алоҳида таъкидлайман. У хотин-қизлар, ҳозир дунёга келаётган гўдаклар яхши яшаши учун, аёл киши жамият ҳаётида муносиб ўрин тутиши учун жуда катта иш қилмоқда.

Мен ҳозирги вақтда Ўзбекистонда хотин-қизларимизга, оналик ва болаликни муҳофаза қилишга катта эътибор берилаётганини яна бир бор таъкидлаб ўтишни истардим. Шу сабабли биз Ҳиллари Клинтон хоним бу борада халқаро майдонда қилаётган ишларининг аҳамиятини яхши англаймиз.

Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, у амалга ошираётган ишларнинг ҳаммаси келажагимизни англашга ҳамоҳангдир.

Бу залда Самарқанд шаҳри аҳолисининг турли табақалари вакиллари ўтирибди. Бу ерда дўстларимни, бир пайтлар бирга ўсиб-улғайган кишиларни кўриб турибман, православ ва мусулмон динларининг ҳурматли вакилларини кўриб турибман

Бу гапларим билан Ҳиллари Клинтон хонимга Самарқанд ноёб шаҳар эканини айтмоқчиман. Унда юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари истиқомат қилади. Бу ерда арманлар ва озорбайжонлар ёнма-ён осойишта яшайди -- озорбайжонлар маҳалласи ҳам бор, арманлар маҳалласи ҳам бор. Ҳаммаси аҳил ва иттифоқ, улар ҳатто бир-бирига қариндош бўлган, муштарак оилалари бор. Бу -- тинчлик, осойишталик, адолат, бу диёрдаги тотувлик бизнинг эзгу орзуимиз эканининг яна бир далилидир. Кишиларимизнинг барча истаклари шу мақсадга қаратилган.

Мен шу жамиятга мансублигимдан, шу шаҳарда туғилганимдан фахрланаман, бугун Ҳиллари Клинтон хонимни Ўзбекистонда кутиб олаётганимиз билан фахрланаман. Бу биз учун катта шарафдир. Шунинг учун ҳам мен Ҳиллари Клинтон хонимга мурожаат қилиб, биз учун бу -- тарихий воқеа, демоқчиман. Бундан ҳатто беш-олти йил олдин Қўшма Штатларнинг биринчи хоними бу ерга келиб, биз билан мулоқотда бўлишини тушимизда ҳам кўрмас эдик. Ҳиллари Клинтон хонимнинг бу ерга келиши биз тоталитар социалистик совет тузумидан озод бўлганимизнинг натижасидир. Биз ўз демократик йўлимизни танлаб олганмиз. Шу ерда ўтирган ҳар бир киши каби менинг ҳам ишончим комилки, биз бу йўлдан оғишмаймиз. Бу йўл -- демократия йўли, озодлик йўли, шу саховатли диёрда яшаётган барча кишилар учун муносиб турмуш шароитини барпо этиш йўли бўлиб, у ҳаётимизнинг мазмунидир.

Шу ўринда мен Ҳиллари Клинтон хонимга фақат бир истак билдирмоқчиман: мен Ҳиллари Клинтон хоним келаси гал шу ерда ёки бошқа залда умр йўлдоши Билл Клинтон жаноблари билан бирга ўтиришини, бу мумкин қадар тезроқ юз беришини орзу қиламан.

Биз Америка Қўшма Штатларининг жаҳон сиёсатида ҳам, жаҳон иқтисодиётида ҳам тутган ўрни ва мавқеини биламиз. Биз Қўшма Штатлар бугунги кунда демократия, шахс эркинлиги рамзи, ҳар бир инсон ўзининг ҳаёти мазмуни деб билган барча эзгу нарсанинг рамзи эканини биламиз.

Мен Клинтон хонимдан Ўзбекистонда муттасил олға интилувчи жараёнлар кечаётгани, биз ҳам Америка халқи интилаётган идеаллар сари интилаётганимизни Америка жамоатчилиги эътиборига етказишни илтимос қилган бўлардим. Бизнинг идеалларимиз, мақсадларимиз тўла уйғун эканига менинг ишончим комил. Аммо биз мақсадимиз сари элтадиган йўлни босиб ўтишимиз учун ҳали бироз вақт керак.

Клинтон хоним кеча Бухорода бўлган эди, бугун Самарқандга ташриф буюрди. Мен Самарқандда туғилган ҳамда ўзи ўсиб-улғайган жойни унутмайдиган киши сифатида Ҳиллари Клинтон хонимга бу сафарида бошқа киши ҳамроҳ бўлиши мумкинлигини тасаввур қилолмадим. Мен дипломатик протокол тартиби қатъий эканини, телевидение воситасида миллионлаб кишилар биз Клинтон хонимни қандай кутиб олаётганимизни кўриб турганини биламан. Кимдир, эҳтимол, бунга ҳам бошқача тус берар. Аммо буларнинг барчаси эскиликдан қолган сарқит. Мен бундай кишиларга: жаноблар, бизга кимни қандай кутиб олишни ўргатадиган замонлар ўтиб кетганини унутдингизми, деган бўлардим.

Биз протоколга риоя қилишга ҳаракат қиламиз, албатта, лекин протоколлар очиқ қалблар ўртасига тўсиқ бўлмаслиги керак. Мен Клинтон хонимга нафақат АҚШнинг биринчи хонимига, балки ўзим астойдил ҳурмат қиладиган ва яхши кўрадиган инсонга бўлган ҳурмат-эҳтиромимни ҳам изҳор этишни истайман.

Мен бугун Клинтон хонимга унинг ўзида ҳам, турмуш ўртоғи Билл Клинтон жанобларида ҳам Аллоҳ ёки Худо берган алоҳида фазилатлар борлиги тўғрисида гапирдим. Мен Худонинг битталигига аминман, албатта.

Хуллас, айтмоқчиманки, Худо бу инсонларга барчага ҳам насиб бўлавермайдиган алоҳида фазилатлар бахш этган. Уларнинг жозибаси, атрофдагиларнинг эътиборини тортадиган маълум инсоний хусусиятлари, уларга нисбатан одамларда уйғонадиган таважжуҳ шу фазилатлар жумласидандир. Назаримда, улар билан мулоқотда бўлган ҳар бир киши буни ҳис этгани аниқ.

Мен ўтган йили Клинтон жаноблари билан учрашганимдан бахтиёрман. Бугун ҳам, унинг рафиқаси, Қўшма Штатлар сиёсатида ўзининг маълум ўрнига эга бўлган, ўз олдига олижаноб мақсадларни қўйган ҳамда ана шу мақсадлар сари интилаётган инсон даврамизда эканидан бахтиёрман. Бу аёлга нисбатан юксак эҳтиром билан қарамаслик мумкин эмас. Раҳмат.

БИЗ СИЗЛАР БИЛАН ҲАМКОР ВА ДЎСТ БЎЛИШДАН ФАХРЛАНАМИЗ

(Давоми. Боши 1-бетда).

қод қилиш ҳамда асрлардан буён давом этиб келаётган тўй ёки аза билан боғлиқ урф-одатлар тақиқлаб қўйилганини гапириб берди. Худога шукр, бу даврлар орқада қолди. Бугунги кунда Ўзбекистонда турли динга мансуб кишилар ўз динига эътиқод қилиши мумкин.

Президент жаноблари қайд этганидек, ўзларининг истеъдоди, имконияти ва жуда кўп турли-туман анъаналар билан боғлиқ орзу-умидларини юзага чиқараётган турли миллат вакиллари Марказий Осиёдаги мана шу нуфузли маданият марказида тинч-тотув яшаб келмоқда. Мен Самарқанд ҳамда Ўзбекистонга турмуш ўртоғим, Президент Билл Клинтон ҳамда Америка халқи номидан халқларимиз ўртасидаги алоқаларни янада мустаҳкамлаш мақсадида, шунингдек, сизларнинг демократия, фуқаролар жамиятини барпо этиш ва барча фуқароларга ўз орзуларини амалга оширишида ёрдам бериши лозим бўлган иқтисодиётни барпо этиш борасида эришган муҳим ютуқларингизни ўз кўзим билан кўриш учун ташриф буюрганман.

Бироқ, ташрифимнинг бошқа сабаби ҳам бор. Мен бу ерга сизлардан ўрганиш учун ҳам келганман. Сизларнинг бой ўтмиш тарих ва маданиятингиз билан танишибгина қолмай, динлар ва миллатларнинг ўзига хослигига чуқур ҳурмат билан қараш борасидаги анъаналарингиз билан ҳам танишиш ниятида келганман. Чунки бу -- жуда кўп авлодлар умри давомида сизларнинг ана шу бой ва тарихий маданиятингизнинг гуллаб-яшнашига имкон берган.

Тошкентдан сўнг Бухоро ва Самарқандга ташриф буюрар эканман, сизларнинг муқаддас қадамжоларингиз гўзаллигидан ҳайратга тушдим. Бироқ, менда энг катта таассурот уйғотгани уларнинг ўзаро яқинлиги бўлди. Мусулмонлар, христианлар ва яҳудийлар ёнма-ён ҳолда ўз динларига эътиқод қилар экан. Бу одат жуда кўп асрлардан буён давом этиб келаётгани алоҳида таҳсинга сазовордир.

Мана шундай, бир-бирига ҳурмат-эҳтиром билан қараш руҳи жамиятингизнинг барча соҳаларига сингиб кетган. Турли илдизларга эга бўлган халқлар минг йиллардан буён тинчлик ва дўстликда яшаб келган ва бугун ҳам шундай яшамоқда. Бухородаги мактабда атрофимда ўтирган болалар менга ўзбек, тожик ва рус тилларида кўп саволлар беришди. Уларнинг қизиқиши шу қадар катта эдики, суҳбатимиз имкон қадар чўзилишини исташарди. Мен уларнинг даврасини ноиложликдан, мана шу болалар мансуб бўлган давлатнинг келажаги буюклигига амин бўлган ҳолда тарк этдим. Ўзбекистон халқининг қадимдан таълим ва илм-фанга меҳр қўйганини биламан. Бунинг устига, мамлакатингиз алгебра фанининг ватани ҳисобланади. Шу нарса аниқки, олам сиз эга бўлган билимлар туфайли анчагина олға силжиган. Сизлар буюк бадиий ва адабий анъаналарга эгасиз, аҳолингизнинг саводхонлик даражасига эса жуда кўп мамлакатлар ҳавас қилса арзийди. Мен сизларнинг янги жамият қуриш борасидаги ишлар билан банд эканингизни жуда яхши англайман. Муайян қийинчиликларга қарамай, болалар учун барпо этилган кучли таълим тизимингизни ҳимоя қила олишларингизга ишонаман. Зеро, мен университет талабалари ва мактаб ўқувчиларининг қиёфасини кўриб, сизларнинг ёш авлодларингиз ақл-идрокида улкан салоҳият мавжуд эканига амин бўлдим. Гуллаб-яшнаётган демократияни барпо этиш учун таълим-тарбиянинг кучли пойдевори бўлиши лозимлигини яхши биламиз.

Бугунги кунда сизларнинг бундай турфа ҳаёт кечиришдаги тажрибаларингиз ўзларингизга табиий туюлиши мумкин. Президентларингиз Самарқандда туғилиб, вояга етганини айтган эди. У турли халқларнинг биргаликда тинч-тотув яшаши турган гап ҳамда бу оддий анъана, деб қарайди. Бироқ, бундай турфалик ноёб намуна ҳисобланади. Чунки агар бугунги кунда оламга назар ташласангиз, эски ва янги, этник ва диний тафовутлар нафрат, зўравонлик ва ғайриинсоний туйғуларнинг тарқалишига сабаб бўлаётганини кўрасиз.

Сиз бугунги кунда Боснияда, Руандада, Шимолий Ирландия ва Яқин Шарқда ҳам экстремистлар муқаддас анъаналар ниқобини инсонларни Худога яқинлаштириш мақсадида эмас, Ундан узоқлаштириш мақсадида кийиб олганига гувоҳ бўлишингиз мумкин.

Мен қадимий Ипак йўли бўйлаб ўтган карвонларда жамулжам бўлган маданиятлар турли-туманлиги ўзаро ҳурмат анъанасини аста-секинлик билан олға силжитганини ва ёвуз ниятларга қарши курашда қуролга айланаётганини яхши тасаввур қиламан. Хитой, Европа, Ҳиндистон, Византия ва араб дунёсидан келган сайёҳлар карвонсаройларда учрашиб, бир пиёла чой устида суҳбат қурганлар, шу йўл билан одамлар ўртасидаги ришта台ларни мустаҳкамлаганлар.

Охир-оқибатда савдо-сотиқ ривожи нимага боғлиқ? Савдо билан шуғулланиши учун инсон турли «тўсиқ ва девордардан» холи бўлган, эркин жамиятда яшаши керак. Ахборот, ғоялар, товарлар ва одамлар эркин ҳаракатланиши лозим.

Савдо-сотиқ ўзаро ҳурмат асосида қурилади. Савдо қилиш учун сиз, сизга ўхшамаган бир одам сизга таклиф қилиш учун керакли нарсага эга эканига ишонишингиз зарур. Сиз ҳам, ана шу сабабларга кўра, унинг моли ўрнига таклиф қилиш учун тенг қимматли нимагадир эга бўлишингиз керак.

Бу асосий тамойил савдо-сотиқ ва тижорат ривожидан кўра кўпроқ нарса беради. Бу сизда сабр-тоқат туйғуларини тарбиялайди, ҳеч бўлмаса бошқа ирққа мансуб одамни тушуниш истагини туғдиради. У одам сизникидан бошқа бўлган динга эътиқод қилиши ёки сизникидан фарқли қадриятга эга бўлиши мумкин.

Фикрларни қабул қилишга бўлган бундай очиқлик исломнинг буюк файласуфларига тўққизинчи, ўнинчи ва ўн иккинчи асрларда Самарқанд ва Бухоро мадрасаларида ўз таълимотларига Ғарб фикрини сингдириш имконини берди. Уларнинг саъй-ҳаракатлари асрлар қаърида йўқолиб кетиши мумкин бўлган донишмандликни (Аристотель ишлари каби) тўлалигича сақлаб қолди.

Бу очиқлик, шунингдек, Ўзбекистонни энг қадимги Европа қабилалари учун Яқин Шарқдан ташқаридаги ишончли хонадонга айлантирди.

У бугунги кунда сўфийларнинг йирик ҳаракатига айланган нақшбандия тариқати ривожланиши учун йўл очди. Бухоро бу ажойиб ҳаракат анъаналарини ҳурмат қиладиган ва айни вақтда экстремизмни инкор этадиган масканга айланди.

Мен кеча Бухоро масжидларидан бирида мулла билан суҳбатлашиб бениҳоя ҳаяжонландим. У ҳам мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатлар янада теран ва кучли ривожланишига умид билдирди.

Тасаввур қилиб кўринг, шу қадар диний эътиқодларни қадрлайдиган, дунёнинг турли бурчакларидан кўплаб одамларни қабул қила оладиган бу очиқлик Самарқанд ва Бухоронинг 2000 йилдан зиёд давр мобайнида яшаб келаётганининг сабабларидан биридир.

Сизларнинг буюк тарихий ўтмишингиздан қатъи назар, агар халқингиз келажак йиллар тўғрисида ўйламаганда, мен ҳайрон қолган бўлур эдим. Чунки коммунизм биноси вайронага айланган бир пайтда янги озодлик тизимининг қийин кечадиган қурилиши эндигина бошланди.

Бугунги кунда дунёдаги энг қадимий демократия ватани бўлган ўз мамлакатим тажрибасидан келиб чиққан ҳолда биламанки, демократия қурилиши узоқ давом этадиган жараёндир, у бу ишга бир неча авлодларга мансуб бўлган ҳамма фуқароларнинг иштирокини талаб этади.

Ўзбекистонга, Марказий Осиёнинг бошқа мамлакатлари (Қозоғистон ва Қирғизистонга) ташрифим давомида мен шунга амин бўлдимки, сизлар бу йўлни муваффақият билан босиб ўтасиз. Чунки эски тузум тазйиқидан омон чиқиш учун ақл бовар қилмайдиган даражада мардлик ва сабр-бардош талаб этиларди. Мақсади миллий ўзликни йўқотиш, маданият ва динни барбод қилиш бўлган, Ипак йўлини темир панжаралар билан беркитиб қўйган тузумда ҳам яшаб, чидаб келдингиз. Ҳозир ўша темир панжара парчаланиб, Ипак йўли яна гуллаб-яшнамоқда. Сиз келажакка боққан ҳолда демократиянинг янги йўналиши томон ажиб шижоат билан ҳаракат қилмоқдасиз.

Буюк Ипак йўлидан янги имкониятлар сари дадил бормоқдасиз. Демократияни қарор топтириш, янги имкониятларни қўлга киритиш ҳам жасорат талаб этади.

Шуни таъкидлашни истардимки, мамлакатингиздаги каби, менинг юртимда ҳам демократия жамиятнинг турли табақаларига мансуб бўлган барча одамларнинг шахсини ҳимоя қилишга даъват этилган муассасаларнинг ривожигагина боғлиқ эмас. Демократия қайта ва қайта эркин ва адолатли сайловлар ўтказишдангина иборат эмас. Демократия виждон эркинлиги ва ўз фикрини ифода этиш эркинлигидангина ҳам иборат эмас. Демократия охир-оқибатда барча фуқароларнинг қалби ва онгига демократик қадриятлар қай даражада синггани, шунингдек, бу қадриятларнинг нечоғли авайланиши ва авлодлардан авлодларга етказилишига боғлиқ. Бу ҳар қандай демократиянинг, айниқса, сизлардаги каби янги пайдо бўлаётган демократиянинг энг муҳим талабидир. Бироқ мен шунга аминманки, бу заминда неча авлодлар ҳаёти давомида яхши сақланиб келаётган ўзаро ҳурмат ва сабр-тоқатлилик анъаналари олдингизда турган ана шу талабларга жавоб беришда муҳим омил бўлади.

Қисқа даврда мамлакатларимиз ўртасидаги алоқалар анча ривожланди, ишонч билан айтиш мумкинки, эндиликда бу муносабатлар янада мустаҳкамланади. Сиз кўп қиррали жамиятни барпо этиш масалаларида ҳали дунёга кўп сабоқ берасиз. Чунки сизнинг кўҳна заминингиз асрлар давомида кўплаб улуғ инсонларни Буюк Ипак йўли орқали бой савдо ва маданиятга эга бўлган янги олам билан боғлаш учун хизмат қилган. Бугун бу йўлдан сиз қайта ўтмоқдасиз, фақат бу сафар ўзгача -- эркинлик ва демократиянинг янги олами сари интилмоқдасиз. Гарчи, манзил ўта машаққатли, баъзан унинг уфқи жуда йироқ туюлса-да, сиз, албатта, ўз мақсадингизга эришасиз, деб ишонаман. АҚШ Президенти ва халқи бу йўлда сизлар билан бирга, ҳамқадам бўлишига барчангизни ишонтираман. Биз демократия йўлида сизлар билан ҳамкор ва дўст бўлишдан фахрланамиз.

(ЎзА)

ҲИЛПИРАЙВЕР, БАЙРОҒИМ!

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ҳар қандай кишининг шахсини тасдиқловчи ҳужжати бўлганидек, ҳар бир давлатнинг ҳам «шахси»ни тасдиқловчи тимсоллари бўлади. Давлатники -- унинг Байроғи, Герби ва Мадҳиясидан иборат бўлади...

(Телевизорда бир спорт мусобақасини кўриб ўтирган эдим. Биласизки, ғолиблик шоҳсупасига чиққан спортчилар тепасига уларнинг давлати байроғи кўтарилади. Бу гал ғолиб спортчи мансуб давлат байроғи кўтарилмади. Ҳайрон бўлдим. Кейин билсам, ўша давлатнинг байроғи йўқ экан. Ёқамни ушладим: Худо кўрсатмасин!).

Бу узоқ даромаддан буромад шуки, биз кўпинча шукр айтишни билмаймиз ёки унутиб қўямиз. Ҳолбуки, олға қадам босишдан олдин ортга бир назар ташлаб қўйиш мутлақо зиён эмас, аксинча кони фойда эканини унутмаслигимиз лозим, деб ўйлайман.

Хуллас, тарихий 1991 йилга қадар биз ўзга байроқни кўтариб юрганмиз. Ўзга байроқни тавоф қилганмиз. Ўзга байроқни мадҳ этганмиз...

Ниҳоят, тарихий 1991 йилнинг 31 август тонги отди. Президентимиз Парламентимиз сессиясида Ўзбекистон Мустақиллигини эълон қилди. Шу кундан ўзимизни таний бошладик. Мустақилликнинг ўтган олти йили мобайнида тикланган қадриятларимиз, буюк аллома аждодларимиз номларининг ўзиёқ жуда кўп нарсадан далолат бериб турибди.

Аслида олти йил нима деган гап! Илгари гувоҳ бўлганмиз: оддийгина бино ўнлаб йиллар давомида битмай ётарди. Республикамизда мана шу олти йил ичида қурилган улкан заводлар, бинолар, иншоотлар, йўллар, бажарилган ободончилик ишларини кўрган одам ҳайратга тушади!

Фақат улкан салоҳиятга эга бўлган давлатдагина бундай мўъжизалар юз бериши мумкин!

Ана шу давлат -- Ўзбекистонимиз мустақиллик йўлига кириши биланоқ ўз қиёфасини тиклашга, ўз «паспорт маълумотлари»ни барпо этишга киришди. МДҲдаги давлатлар ўртасида биринчилардан бўлиб ўзининг Конституцияси, ўзининг Байроғи, ўзининг Герби, ўзининг Мадҳиясига эга бўлди.

Гап Байроқ ҳақида.

Илгари Ҳукумат биноси томининг икки четида албатта иккита -- баландроқда СССР байроғи, пастроқда эса Ўзбекистон байроғи осилиб турарди. Чуқурроқ ўйлаб қаралса, шу ҳолнинг ўзи ҳам мустамлакачилик тузумининг бир кўриниши экани аён бўларди. Бугунги кунда эса, Худога шукр, барча расмий идораларимиз биноси тепасида янги Ўзбекистоннинг янги Байроғи танҳо ва мағрур ҳилпираб турибди.

Ўзбекистон Байроғи муҳташам «Туркистон» саройи пештоқига зарб этилган.

Ўзбекистон Байроғи республикамизнинг ҳамма жойида салобат тўкиб турибди.

Бугунги кунда Ўзбекистонимиз Байроғи фақат Ўзбекистондагина ҳилпираётгани йўқ.

Байроғимиз Президентимиз сафар қилган давлатларда, хориждаги элчихоналаримиз, юртимиз вакиллари иштирок этаётган кўплаб халқаро анжуманлар ўтказилаётган жойларда ҳилпираб турибди.

Ҳозир Тошкентда ёки Ўзбекистонимизнинг бошқа шаҳарларида халқаро тадбирлар, спорт мусобақалари ўтказилаётганида жаҳондаги турли мамлакатларнинг ҳилпираб турган байроқларини кўриб, кўзингиз қувонади. Уларнинг ранг-баранглигини кўриб, олам қандай ранг-баранг, гўзал эканига амин бўласиз.

Демак, Байроғимиз давлатимиз қиёфасини белгиловчи тимсоллардан бири бўлибгина қолмай, бизга оламни очиб берган, барчамизни унинг гўзаллигидан баҳраманд этаётган омиллардан бири ҳам экан...

...Ўзбекистон Телерадиокомпаниясида ишланган «Кўнгил кўчалари» видеофильмида бир эпизод бор. Фильм қаҳрамонларидан бири кинотеатр ёнидан ўтиб кетаётиб, майдондаги байроқ дастасига ўралиб қолганини кўради. У ён-верига қараб, ҳеч кимни тополмагач, кассага киради. Кассир аёл: «Сизга нечта билет керак?» деб сўрайди. Қаҳрамон: «Байроқ дастасига ўралиб қолибди, раҳбарларингизга айтиб қўйсангиз, уни тўғрилаб қўйишса, -- дейди. -- Ахир байроқ ҳилпираб туриши керак-да!» Кассир аёл унга ҳайрон бўлиб қараб қолади-да: «Ўзингиз ким бўласиз?» деб сўрайди. «Бунинг нима дахли бор, -- дейди қаҳрамон жилмайиб. -- Мен оддий бир фуқароман»... Сўнг ўша байроқнинг ҳилпираб тургани намоён бўлади.

Биз барчамиз мустақил Ватанимиз рамзи бўлган Байроғимизга ана шундай муносабатда бўлишимиз керак, деб ўйлайман. Ватаннинг ҳар қарич ери, ҳар бир тимсоли ҳам Ватан. Унга содиқ, унга фидо бўлиб яшайлик!

Ҳилпирайвер, Байроғим!

М. ХЎЖАЕВ,
ЎзА шарҳловчиси.

САНЪАТ ВА ДЎСТЛИК БАЙРАМИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Дарҳақиқат, биз украин халқининг кўп асрлик тарихи ва бой маданиятига катта қизиқиш билан қараймиз. Бу халқнинг Т. Шевченко, И. Франко, А. Довженко каби фидойи фарзандлари жаҳон маданияти ривожига муносиб ҳисса қўшган. Айни вақтда украиналиклар ҳам саховатли заминимиз фарзандлари -- Беруний, Ибн Сино, Навоий даҳосига юксак ҳурмат билан қарайди. Тадбир давомида олимлар, ёзувчилар, санъаткорлар ижодий мулоқотда бўладилар, меҳнаткашлар билан учрашадилар. Бу ана шу ўзаро ҳурматнинг, хайрли дўстлик анъаналарининг давом этишидан далолатдир.

Ўзбекистонда Украина маданияти кунлари тантанали равишда очиқ, деб эълон қилинади. Икки давлат мадҳиялари янграйди.

Тантанали маросим Ўзбекистон ва Украина санъат усталарининг дўстлик концерти билан якунланди.

Маросимда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Ў. Раҳматов, Бош вазир ўринбосарлари А. Азизхўжаев, К. Раҳимов, М. Усмонов, Р. Юнусов, Б. Ҳамидов, Қ. Ҳаққулов қатнашди.

* * *

Шу куни Ўзбекистонда Украина маданияти кунлари қатнашчилари Ўзбекистон Миллий боғида бўлиб, мутафаккир шоир Алишер Навоий ҳайкали пойига гуллар қўйдилар.

(ЎзА)

М. АМИН, А. РИСҚИЕВ
олган суратлар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 18 ноябрдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:

1 Австралия доллари	54,86
1 Австрия шиллинги	6,40
1 Англия фунт стерлинги	131,65
10 Бельгия франки	21,82
1 Голландия гульдени	39,97
10 Греция драхмаси	2,87
1 Дания кронаси	11,82
1 БАА дирхами	21,27
1 АҚШ доллари	78,11
1 Миср фунти	23,04
1 Ирландия фунти	117,24
1 Исландия кронаси	1,10
10 Испания песети	5,34
100 Италия лираси	4,60
1 Канада доллари	55,31
1 Хитой юани	9,43
1 Қувайт динори	257,53
100 Ливан фунти	5,09
1 Малайзия ринггити	23,58
1 Германия маркаси	45,01
1 Норвегия кронаси	11,04
1 Польша злотийси	22,45
10 Португалия эскудоси	4,42
1 Сингапур доллари	49,54
1000 Туркия лираси	0,41
1 Финляндия маркаси	14,97
1 Франция франки	13,44
1 Швеция кронаси	10,41
1 Швейцария франки	55,42
1 ЭКЮ	89,05
10 Жанубий Корея вони	0,79
10 Япония иенаси	6,26
1000 Россия рубли	13,24
1 Украина гривнаси	41,61
1000 Беларусь рубли	2,63
1 Эстония кронаси	5,63
1 Латвия лати	134,91
1 Литва лити	19,53
1 Қозоғистон тенгеси	1,03
1 Қирғизистон соми	4,53

Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

• МУНОСАБАТ

ДЕМОКРАТИЯГА ХОС ТЎРТ БОСҚИЧ

Буюк Британиянинг собиқ ҳукумат раҳбари Черчиль: «Демокртия қанчалик ёмон бўлса ҳам, инсоният ҳозирча бундан яхшироғини ўйлаб топгани йўқ, »деган эди. Гарчи бу гап қулоққа сал ғалати ва ноанъанавийроқ туюлсада, лекин замирида катта ҳақиқат бор. Чунки инсоният бугунги кунда жамоа тарзидаги ҳаётнинг энг мақбул шакли «демократик жамият», деган ягона тўхтамга келмоқда. Ўзбекистон ҳам мустақилликка эришган дастлабки кунданоқ бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий-демократик, фуқаролик жамияти қуриш йўлини танлади. Бироқ бу жараён мураккаб, ҳатто айтиш мумкинки, хавфли-хатарли ҳам эди. Шу боис, Ўзбекистон 90-йилларда унинг «аччиқ таъми»ни татиб кўрди: демократияни ўзбошимчалик (анархия) тарзида тушунадиганлар кўриниб қолди. Ҳамдўстликдаги баъзи мамлакатларда эса бу ҳолат хунрезликлар, биродаркушликларга сабабчи бўлди...

Президент гарчи аввал ҳам жамиятни демократлаштириш жараёни ҳақида кўп гапирган ва ёзган бўлса-да, лекин «Известия» газетаси мухбирлари билан қилган суҳбатида мазкур масалага яна бир бор тўхталиб, унинг ҳали кўпчилик англаб етмаган жиҳатлари -- демократияни шакллантириш ва қарор топтириш йўлларини содда ва лўнда қилиб тушунтириб берди.

Жаҳон давлатчилиги тажрибаси ҳар хил «изм» ва ғояларни бир мамлакатдан бошқасига «асл нусха»да экспорт қилиб бўлмаслигини «совет» деб аталган жамият мисолида яна бир бор исботлади. Шу боис, мустақилликнинг дастлабки кунларида мамлакатимиз олдида: «Модомики шундай экан тоталитар жамиятдан демократик жамиятга айниқса, Марказий Осиё, Ўзбекистон шароитида қандай қилиб ўтиш мумкин?», деган савол пайдо бўлди.

Марказий Осиё деб алоҳида таъкидланишининг боиси шундаки, бу минтақада анъанавийлик омили бор. Бундай ҳолатдан табиийки, Ўзбекистон ҳам мустасно эмас. Анъана, тафаккур ва онг шундай ҳодисаларки, у юз, минг йилликлар давомида шаклланади ва уни ўзгартириш ҳам шундан кам бўлмаган муддатни талаб қилади. Президент «Известия» мухбирлари билан суҳбатда буни очиқ-ойдин таъкидлади.: «Бизда анъанавийлик жуда ривожланган, республикада аҳолининг олтмиш фоизи қишлоқ аҳолиси ҳисобланади, бинобарин, уларда анъанавийлик жуда кучли сақланиб қолган. Советлар даврида биз коммунистик ақида ва қонунларга тўла мос келмасдик. Ҳозир эса демократик қонунларга мос келмаяпмиз. Бунинг учун бизга вақт керак».

Ўзбекистон шунинг учун ҳам ислоҳотларни «босқичма-босқич» амалга ошириш йўлини танлади. Бу тамойил бевосита жамиятни демократлаштириш жараёнига ҳам тааллуқлидир. Ўзбекистон шароитида ҳуқуқий демократик жамиятни қарор топтириш учун, демак биринчи галда анаънавийлик мезонига нафақат эътибор қаратишимиз, балки унинг билан ҳисоблашишимиз лозим. Иккинчидан, аввал мамлакат аҳолиси турмушини юксалтиришимиз даркор. Чунки биз истаймизми ёки йўқми «турмуш онгни белгилайди». Учинчи, балки энг асосий босқич эса фуқаролар онги, тафаккурини ўзгартиришдир. Аҳоли турмушининг юксалиши ўз навбатида одамлар онги ва тафаккур тарзини ўзгаришига олиб келади. Ана шундан кейингина биз тўртинчи босқич, яъни орзу қилган ва олдимизга қатъий мақсад қилиб қўйган ҳуқуқий демократик жамиятга табиий йўсинда -- ҳеч қандай зўриқиш ва талофотсиз эришишимиз мумкин. Бунинг учун эса, Президентимиз «Известия» газетаси мухбирлари билан суҳбатда таъкидлаганидек, вақт керак.

Исмат ХУДОЁРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

MOTHERCARE

ФАҚАТ БОЛАЛАР ВА БЎЛАЖАК ОНАЛАР УЧУН

Марказий Осиёда биринчи бўлиб Тошкентда очилган ўзига хос дўкон шу йўналишдаги товарлар сотишга ихтисослашган.

Мамлакатимиз пойтахтида соғлом авлод равнақи йўлида яна бир хайрли иш қилинди. Ушбу воқеанинг нечоғли аҳамиятга эга эканлигини бир сўз билан таърифлаш қийин. Сир эмас, ҳозирда ҳар қадамда учрайдиган тижорат дўконларида она ва бола эҳтиёжи учун зарур, талабга жавоб берадиган кийим-кечак ёки озиқ-овқат маҳсулотлари анча тақчил. Мазкур дўкон хорижий сармоялар агентлиги, «Соғлом авлод учун» халқаро фонди ҳамда республикамиздаги Буюк Британия элчихонаси ходимлари саъй-ҳаракати мевасидир. Янги дўкон жаҳондаги энг машҳур фирмалардан бири -- «Mothercare» (Она ғамхўрлиги)га қарашлидир. Аҳдлашув бўйича, бундай дўконлардан Ўзбекистонда йилига биттадан, жами тўрттасини қуриб ишга тушириш режалаштирилган. Бу ишни эса «Глобал трейдинг компани» фирмаси амалга оширади.

Ҳозирча жажжи болажонлар оналари билан шинам, биринчи дўкон хизматидан баҳраманд бўлишлари мумкин. Бу ерда саккиз ёшгача бўлган болакайлар ва уларнинг меҳрибон оналари учун икки мингдан зиёд турдаги товарлар мавжуд.

Энг муҳими, бу ерга келтирилган маҳсулотлар тоза моллардан тайёрланган бўлиб, энг мураккаб синовлардан ўтказилган. Бахтли болажонлар, кийинг, ўйнанг, фойдаланинг.

Назрулла ШОНИЁЗОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТЛАРДА: Дўкон залларидан лавҳалар.
У. ШАРИПОВ олган суратлар.

ОЛТИН ЭҲРОМ

Ўзбекистоннинг мустақилликка эришуви миллий маданиятимиз тарихини ўрганишга кенг йўл очиб берди.

«ЎЗИНГНИ ИЛМ БИРЛА БЕЗАТГИЛ»

Бугунги кунда шўролар мафкурасига тўғри келмагани, тўғрироғи, унга хизмат қилмагани учун ўрганилмаган, тазйиқ остига олинган осори-атиқаларни асраш, анъанавий миллий қадриятларимизни тиклаш, илм-фан арбобларининг фаолиятини тўғри ва холисона баҳолаш имконияти туғилди.

Ўтмиш қадриятларимиз ва маданий меросимизни ҳар томонлама чуқур ўрганиш қурилаётган янги жамиятимизнинг тўғри ривожланишига, келажакни оқилона белгилашга, юксак демократик давлат қуришга хизмат қилади. Президентимизнинг куни кеча матбуотда эълон қилинган «Хоразм Маъмун академиясини қайтадан ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони бунинг яққол исботидир.

Ўрта Осиё қадимдан маданий марказлардан бири ҳисобланган. Хусусан Амударё этаклари -- Хоразм воҳаси Осиё қитъасининг энг қадимий обод вилоятларидан. У ерда минг йиллар муқаддам буюк давлатлар, гавжум шаҳарлар, савдо-сотиқ авж олган бозорлар, мустаҳкам қалъалар, деҳқончилик, канал ва боғлар, илм-фан муассасалари бўлган. Араблар истилоси даврида ҳам Хоразм илғор вилоятлигича қолган. Бутун Шарқ илм-фанининг буюк намояндалари -- Хоразмий, Беруний, Замахшарий сингари буюк алломалар шу ерда туғилиб, вояга етишган, сўнгра дунё бўйлаб фанни тараққий эттиришган.

«Қадимий Хоразмия фанининг Шарқ фани тарихидаги ўрни жуда муҳимдир, -- деб ёзади қадимшунос олим С. Толстов. Биз Хоразмнинг исломгача бўлган антик ва афригий даврини озгина биламиз. Аммо моддий ва маданий ёдгорликларини астойдил таҳлил қилиб айта оламизки, Хоразмда аниқ фанлар -- геометрия, тригонометрия, астрономия ва табиий фанлар ўша даврдаёқ юксак даражада бўлган...

996 йилда Хоразмнинг икки қисми -- Шимолий ва Жанубий Хоразм ягона давлатга айлантирилиб, пойтахти Урганч (Гурганж, Журжония ҳозирги Кўҳна Урганч) бўлди, ҳоким Хоразмшоҳ деб аталди. Бу орада сиёсий вазият яна ўзгариб, тахтни янги ҳоким -- Абул Аббос Маъмун эгаллайди. У ақлли ва маърифатпарвар одам бўлиб, ўз мамлакатини мустақил қилишга интилган. Бироқ ўта эҳтиёткорлиги туфайли унчалик дадил иш тутолмайди.

Илм аҳлининг қадрига етувчи Маъмун ва илмни бошқарувчи Абу Райҳон Беруний ўша даврда жами Хоразм олимларини уюштириб, бамисоли Фанлар академиясига ўхшаш бир илмий макон барпо этдилар, буни «Маъмун академияси» деб аташ урф бўлди. Академияда Абу Али ибн Сино, Абу Али Мискабия, Абу Сахл Масиҳий, Абу Наср Ироқий, табиб Абул Хайр бин Хумор каби олимлар бор эдилар.

Абу Райҳон Маъмун Хоразмшоҳ саройида кўп вақт энг яқин маслаҳатчи, ҳамдам бўлиб яшади. Шунчалик ишонч орттирдики, ҳамма ишига маслаҳатчи, ҳар бир сирига ишончли ошна бўлиб қолди. Ҳатто баъзи кузатишларини Дор ул -ишора (ҳукумат уйи)да яъни шоҳ саройида ўтказган.

Маъмун тўғрисида Беруний шундай бир ҳодисани эслайди: «Шоҳ бир куни от устида бир қанча йўл юргандан кейин мени чақиришга буюрди. Жуда қўрқдим, менинг тарафимга от чоптириб келди ва отдан тушмоқни истади, ер ўпдим ва отдан тушмаслигини қасам ила илтимос қилдим. Шоҳ шу байтни ўқиди:

Ал илму мин ашраф
ул-валодати ало,
Ятихи кули
ул-вало валояти.

Яъни: менга дўст ва маҳбуб бўлганларнинг энг улуғи илмдир. Бутун халқ илм олдига келади, илм ҳеч кишининг олдига бормайди...

Яна шоҳ қўшиб қўйди: илм ҳар нарсадан устундир ва ҳеч бир нарса илмга устунлик қилолмайди»

Афсуски «Маъмун академияси» узоқ умр кўра олмади. Чунки Хоразм қўлдан-қўлга ўтиб турарди. Айниқса Бағдод халифаси Қодирнинг Хоразмшоҳга махсус элчи орқали фахрий либос ва «айн уддавла ва зайнул мима» -- «давлат қароғи ва миллат безаги» унвони берилгани ҳақида ҳужжат юбориши Маҳмуд Ғазнавийнинг қонини қайнатиб юборди. Ҳазораспдаги қўшинида Маъмунга қарши фитна уюштирилди. 1017 йил баҳорида Хоразмшоҳ қатл этилди. Ғазнавийга бўйсунишни истамаган олимлар тақдири турлича кечди: бири қочиб кетди, иккинчиси қатл этилди, учинчиси зўрлаб Ғазнага олиб кетилди.

Юқорида «Маъмун академияси» узоқ умр кўра олмади дегандик. Аслида унинг умри боқийдир. Академияда ижод этган олимларнинг номлари бугун Шарқу Ғарбда машҳурдир. Табиий-илмий билимлар ривожига улкан ҳисса қўшган олимлар сифатида манбаларда, сўнгги Ғарб ва Шарқ муаллифлари асарларида, Ўзбекистонда ғурур ва ифтихор билан тилга олиниб, ўрганиляпти, кўчалар-у ўқув юртларига номлари берилмоқда, асарлари қайтадан чоп этилиб, таваллуд топган масканлари табаррук зиёратгоҳга айланаётир.

Бугун илмпарвар Хоразмшоҳ ва у ташкил этган академияда ишлаган олимлар руҳи беҳад шод бўлди. Улар қувончдан ерукўкда учиб юргандек назаримда!

Мухторжон
АБДУРАШИДОВ,
фалсафа фанлари номзоди.

● СУДДА

ҚОНСИРАГАН ҚОТИЛЛАР

...1996 йил декабри. Қиш. Қора совуқ. Шу кунги сана умрлик эсда қолган. Хоразмдаги Фил қалъа, Қизил қалъа, Тупроққалъа, Жилпиқ қалъа, Дев қалъа, Гулдирсинларни зиёрат қилдик. Қадим боболаримиз яратган улкан иншоотлар олдида ҳайратга тушдик. Кезишлардан ҳориб, бир танишимизникида тунадик. Эртасига ортга қайтдик. Чолишдаги дарё кўпригидан ўтаётганда эътиборимиз ички ишлар ходимларининг кўплиги, ҳар бир машина, унинг ичидагиларни синчиклаб кузатишаётганига тушди. Яна бир томони -- милиционерлар қуролланган-дилар...

Бизнинг машинани узоқ тўхтатишди. Ҳужжатларимизни синчиклаб кўришди. Бирма-бир юзларимизга тикилишди. Кейинча билсак, машинада уч йигит эканимиз уларнинг эътиборини тортган. Чунки, айнан шу куни Янгибозор туманида даҳшатли қотиллик содир этилган, уч қотил қочишга улгурган экан... «Беш одамни сўйиб кетишибди...», «Ҳатто бир ярим яшар болани ҳам ўлдиришган...». Кейинроқ жамоат жойларида «қидирувнома»лар илинди. Ҳатто тунлари ҳам милиционерлар йўлларни қаттиқ назорат қилишни давом қилдиришди. Тўғриси, Янги йил байрами ҳам кўп сонли жамоат тартибини сақловчиларга татимади...

«ЧАҚИРИЛМАГАН МЕҲМОНЛАР»

Қиш -- дам олиш даври. Тўйлар фасли. Дала юмушидан қутилган деҳқон кўнглига туккан орзулар, ҳавасларини рўёбга чиқаради. Ўғил уйлантиради, қиз чиқаради. Эл-юртга дастурхон ёзади. Тўй -- яхши нарса.

Янгибозор туманидаги «Хоразм» жамоа хўжалигида Юлдуз Рўзматовани ота-онаси не умидлар билан турмушга узатиш тадоригини кўришарди. 11 декабрь куни келинчакникида «Қиз йиғин» маросими белгиланди. Узоқ-яқиндан меҳмонлар келишди, қизнинг дугоналари тўпланишди. Қизлар қўшиқ эшитишди, рақсга тушдилар. Ҳаммаси рисоладагидек эди-ю, кутилмаганда тўйхонада «чақирилмаган меҳмонлар» пайдо бўлдилар. Улар...

Давлатов Санъат -- 1971 йилда туғилган, «Хоразм» жамоа хўжалиги Ойбек кўчаси 52-уйда яшайди, оиласиз, олдин судланмаган, ҳеч қаерда ишламайди.

Абдуллаев Дилшод -- 1975 йилда туғилган, Янгибозор туманида яшайди, оилалик, олдин судланмаган, туман халқ маорифи бўлимида ҳайдовчи бўлиб ишлайди.

Юсупов Шавкат -- 1975 йилда туғилган, Бобур кўчаси, 7-уйда яшайди, оиласиз, олдин судланмаган, ҳеч қаерда ишламайди.

20-25 яшар йигитлар турли сабаблар билан тўйхонада учрашган бўлсаларда -- шу ерда уларни ягона мақсад бирлаштирди.

Умуман турмушга чиқаётган қиз учун безатилган хонага бегонанинг кириши одобдан эмас. Тенгқурлари, синфдош йигитлар базм баҳонасида киришганини айтмаса. Аммо учовлон қиз ўтирган хонага киришди. Ароқ сўрашди. Элатчилик, тўйбонлар ароқ беришди. Бир кунлик тўйда «меҳмонлар» кўнглини қолдириш яхши эмас-да...

Оз-оздан ичилган «шайтон сув»и ўз таъсирини кўрсата бошлади. Қизнинг дугоналари ёнида ширакайф ҳолда ортиқча гап-сўзлар айтилди. Бу ҳол тўй эгаларидан бири -- Юлдузнинг поччаси Қуронбой Собировнинг нафсониятига тегди. Йигитларга танбеҳ берди, тинчгина кетишларини сўради. Қайда! Яна ортиқча гап-сўз, тегажоқликлар. Шунда Қуронбойнинг ғужури қўзиди. Икки марта судланган, «ғурурли» йигит эмасми, ўзининг кимлигини кўрсатиб қўйгиси келди. Олдин хотини Сабоҳатни урди, йигитларни ҳақоратлади. Шавкат ва Дилшодга шапалоқ тортди...

Қисқаси, тўй татимади. Айниқса Санъатга. «Бу ким бўлибди? Қамалган бўлса-ўзига. Бунинг таъзирини бериш керак. Буни одам қилиш керак...»

Бу орада жаҳли қўзиган, аёли билан «сен-менга» борган Қуронбой ёш қизи Мавлудани олиб, тўйхонадан кетиб қолди. Тўғри акаси Солийникига борди. Қизини янгасига қолдириб, «разбор» учун ортига қайтди. Унинг кайф устидаги мақсади «чақирилмаган меҳмонлар» билан «ҳисоб-китоб» қилмоқ эди. Ахир Санъат кўпчилик олдида унинг шаънига тегадиган гап айтган...

Акасининг уйидан тағин тўйхона тарафга қайтаётган маст Қуронбой ўзини қандай тақдир кутаётганини билмасди. Ҳозирча «панд еб қолган» уч йигит бу орада ўзаро тил бириктиришган, Қуронбойдан қасос олишни ният қилиб уни излаб йўлга чиқишганди...

«Жайҳун» жамоа хўжалигига олиб борадиган асфальт йўл бошланишида тўртови дуч келишди. Санъат Қуронбойни кўриб, қувониб кетди. «Мана ўз оёғи билан келяпти. Бояги қилиғи учун жазосини олади энди». Қуронбойни тўхтатишди. Орада озгина «суҳбат» бўлиб ўтди. Санъат, Дилшод, Шавкат ёлғиз Қуронбойга ташланишди, уриб йиқитишди. Зарбанинг зўридан Қуронбой ҳушини йўқотди. Катта йўл устида биров кўриб қолмасин деган мақсадда қотиллар уни судраб дала чеккасига туширишди ва устидаги кийимларини ечиб олишди. Калтаклардан оғир жароҳат олган, бунинг устига қаттиқ совуқда ялонғочланган Қуронбойга шунинг ўзиям етарди. Эрталабгача шу аҳволда қолса — жон таслим қилиши тайин. Йўқ, «қасос» хаёли қутиртирган қаттоллар бу билан чекланишмади. Уни яна уришди, кейин...

Ҳа, дарвоқе, ҳали Қуронбой тирик пайти, таҳқирланмаган, совуқ қотмаган кезда тақдир унинг жони омон қолишига озроқ имкон яратганди. Шу пайтда хўжаликнинг учинчи бригадасида яшовчи, туман умумий овқатланиш корхонасида бош ҳисобчи бўлиб ишлайдиган Юсупов Омонбой бу «можаро» устидан тасодифан чиқиб қолади. У акасиникидан келаётганди. Санъат ва унинг ёнида икки йигитни, йўл чеккасида ётган бировни пайқагач, гап нимада эканини сўради. «Қуронбой ака маст бўлиб қолибди» деб ўз жиноятини яширишди қотиллар. «Ундай бўлса акасиникига олиб борайлик» деб улар томонга юрди Омонбой. Шунда уни чеккага тортиб, «Тинчгина уйингизга боринг, бировга айтсангиз сизни ҳам шундай қиламиз» дейишди...

Омонбой жуфтакни ростлади. Ҳатто эртасига қишлоқда мудҳиш жиноят содир бўлгани, учта жасад топилгани, улар орасида «кеча йўл чеккасида маст ётган» Қуронбойнинг ўлиги ҳам борлигини эшитганда ҳам чурқ этмади. Ҳатто бу ҳақда ўн кундан сўнг ҳам оғиз очмади...

Юлдузхоннинг тўйида арзимас гап-сўздан чиққан «разбор» қотиллик билан якунланди.

... Меҳмонлар тарқаб бўлишгач, яқинлар йиғиштириш, супириш билан банд. Эртанги тўй тадориги кўрилаётган пайтда-қоқ ярим кечада Юлдузхоннинг поччаси Қуронбойнинг жонсиз жасади дала чеккасида қип ялонғоч ҳолида ётарди.

Қишлоқ осуда эди. Фақат уч қотил ухлашмаган, бўлғуси режаларни тузишар, ўртоқлашишарди...

БАҲРОМ — ИШОНУВЧАН ЙИГИТ ЭДИ...

Жабрдийда аёл, марҳум Баҳромнинг онаси Робия опа йиғи билан хотирлайдилар: «Унинг орзу-умидлари кўп эди. Меҳнаткаш эди. Лойдан ғишт қуйиб, бир эмас, иккита иморат солди. Касалванд акаси учун. Ғиштларни ўзи урди. Эшигимиз олдига қатор тераклар экканди, айтарди: «Мен жой соладиган вақтгача ўсиб, иморатга яраб қолар...

Сўзлари юрагимга ўрнашиб қолган. Бирор иш қилмоқчи бўлса, албатта маслаҳатлашарди. Ақлли-ҳушли бола бўлиб ўсди. Лекин ақли бевақт келадиган ажалига етмади... Содда, ишонувчан йигит эди.

Гуласал билан икковининг тўйини яқиндагина ўтказгандик. Тўйда оналар ҳақида ўқиган шеърлари, келиним билан иккови менга гул тақдим қилганлари ёдимдан чиқмайди. Ўшанда ўғлим ва келинимнинг пешоналаридан ўпиб, қувонганмиз отаси билан. Қувончдан кўз ёши қилганман.

Ҳали юрагимдан келиним Нурпошшанинг бевақт ажали доғи кетмаганди. Энди билсам у ўша қотилларнинг бириси Дилшодни ўқитган экан.

13 декабрь куни кечқурун ўғлимнинг жасади топилганида ўзимни йўқотиб қўйдим. Қотиллар ечиб олишган кийимларни, кейин Санъатнинг онаси ёқиб ташлабди. Ўғлининг жиноятини яшириш учун...

Бир юраги ёнган онаизор сифатида қотилларга ўлим жазоси беришларини талаб қиламан. Ҳеч бўлмаса кемирилган юрагимнинг қурти ўлар...»

Қотиллар бу қилмиши учун муқаррар жазо берилажагини билишарди. Санъат шерикларига маслаҳат солди: «Қуронбойни ўлдирдик. Энди барибир бизларни отишади. Қочишни ўйлашимиз керак. Паспортларимизни оламиз, пул топиб Мўғулистонга ўтиб кетамиз...»

Гангиб қолган шериклари рози бўлишади. «Шефнинг паспорти хўжаликнинг 5 бригадасида яшовчи Юсупов Баҳромда эди. Тўламай юрган қарзи эвазига гаров сифатида бериб қўйган.

Уч муттаҳам тунги иккиларда Баҳромникига боришди. Санъат шерикларини кўчада қолдириб, ўзи Баҳромни ўрнидан турғизди. «Баҳром, сенга қарзим эвазига шоли бермоқчиман. Паспортимни берсанг бўлди...» Ишонувчан Баҳром бу сўзларга ишонди. Кийиниб, паспортни олиб ташқарига чиқди. Уч қотил олдиндан пухта ўйланган режага кўра уни одам йўқ жойга -- тўртинчи бригада ҳудудидаги пасткам ерга олиб боришди.

Алдовга учган, улардан бирор ёмонлик кутмаган йигитнинг бўйнига Санъат ип солиб, бўға бошлади. Шериклари эса қўл -оёқларидан ушлаб уни йиқитишди.

«Қани паспортим?» Қўрқувдан гангиган, ўзини йўқотаёзган Баҳром паспорт киссасида эканини айтди, ўлдирмасликларини илтимос қилди.

Уларнинг илтижоларни эшитишга вақти, тоқатлари йўқ эди. Кўзлари қонга тўлган, паспорт у ёқда турсин, бир игна учун ҳам исталган одамни ўлдиришга тайёр эдилар.

Баҳромнинг чўнтагидан паспорт ва икки юз сўмни тортиб олишгач, бу билан чекланмасдан унинг барча кийимларини ечишди. Қиш ойи, тунги иккиларда одамни урма-ўртама, совуқда ялонғоч қолдир -- етади. Йўқ, у Баҳромни бўғишда давом этди. Бу орада ҳамтовоғи Дилшод жабрдийданинг кўкрак қисмига кетма-кет тепиб турди. Тўртта қовурғаси, тил ости суяги синган, нафаси бўғилган Баҳром шу жойнинг ўзидаёқ жон берди...

Қилғиликни қилган қаттоллар тунда Санъатникига келишди. «Шеф»нинг онаси ширакайф йигитларга кечқурундан қолган овқатни иситиб берди. «Опа нон ёпинг, мен эртага Дилшод билан Россияга кетмоқчиман!» деди ўғил. (Нималар қилиб қўйишганини тўла англамаган Шавкат уларнинг Россияга қочиш ҳақидаги фикрларига ҳозирча қўшилмаганди).

«Энди бизларга бир машина керак. Пиёда узоққа бориб бўлмайди. Улов бўлса, давлат чегарасидан тезроқ чиқиб кетишимиз, қочишимиз осон бўлади», деб шерикларига «кўрсатма» берди гуруҳ бошлиғи.

ЧАҚАЛОҚ НЕГА ЧИНҚИРДИ?

...12 декабрь тунги соат учларда уч қора шарпа хўжаликнинг 4-бригадасида яшовчи Бўронов Бекберганникига йўл олишди. Режа олдиндан пухта ўйланган, «шеф» ҳамроҳларини навбатдаги қотилликка кўндирганди.

Санъат йўл-йўлакай таниши С. Маткаримовнинг уйига кириб, узунлиги 34,5 сантиметрлик ошпичоқ олиб чиқди...

Тонг саҳарги бешларда уч қаттол Бекберганнинг уйига келишди. Эшигини қоқиб, турғазишди. Санъат номига пиво ва сигарет олган бўлди. Бекберганни гапга солди, бир жойда арзон баҳода шоли борлиги, ҳозир бориб олиб келиш кераклигини айтди. Мезбон бечора бу «тузоққа» илинди, ҳамқишлоқларининг сўзларига ишонди. Тўртови «Москвич»ни гараждан итариб чиқаришди ва ўриндиқларига ўрнашиб олишди. Шу пайтда эрининг қоронғи кечада маст йигитлар билан қаергадир кетаётганидан шубҳаланган Шарофат тихирлик қилиб, юбормайман деб туриб олди. «Мен ҳам бирга бораман, сизлар ичибсизлар» деди бечора аёл. Эрини маст йигитлар билан юборса нимадир бўлишини кўнгли сезгандек. Афсус, кўнглини безовта қилган гумон, юрагини ҳапқиртирган ташвиш аслида нафақат эри, балки ўзи ва чақалоғининг мудҳиш ўлими шарпаси эканлигини қайдан ҳам билсин?...

Бекберган рулда, ёнида Дилшод, орқа ўриндиқда «бошлиқ», Шавкат ва чақалоғи билан Шарофат номаълум томонга қараб йўлга тушишди.

Санъат шоли бор деган манзилга унинг йўл кўрсатиши бўйича жўнашди. Ниҳоят туман марказининг Горький кўчаси тугаган жойда «шеф» машинани тўхтатишни буюрди. Кўнгли ниманидир сезган, буларнинг ниятларини ёмонлигини кеч англаган шофёр машинани тўхтатиб, савол назари билан орқасига ўгирилишига улгурмасдан бақувват ип уни қаттиқ бўғиб, ўриндиққа михлаб ташлади. У ҳатто қичқира олмай қолди. Бу пайтда Дилшод унинг кўкрагини мўлжаллаб пичоқ урди.

Кўз ўнгида эрини ваҳшийларча ўлдираётганларини кўрган аёл довдираб қолди. Бирданига чинқириб юборди. Машинадан чиқишга уринди. Беҳуда. Чунки, Шавкат унинг бўйнидан қўлини ўтказиб, маҳкам ушлаб олган, нафас олишга имкон бермасди. Бу орада пичоқланган Бекберганни ўлди деб фаҳмлаган Санъат ипни бўшатди. Бекберган жон ҳолатида ўрнидан туриб, зудлик билан машинадан тушиб, қочишга уринди. Тузилган режа барбод бўлаётганини кўрган «шеф» илдамлади. Дилшоддан пичоқни олдида, жон талвасасида бораётган Бекберганга яна пичоқ урди.

Бу орада эрининг ваҳшийларча сўйилганини кўриб, ўзининг бошига ҳам шу қисмат тушишини англаган Шарофат Шавкатнинг қўлидан чиқиб, машинадан тушишга улгурганди. Аммо нафақат ўзини, балки қўлидаги бир ярим яшар боласи -- Беҳзодни ҳам ҳимоя қилишга оналик ҳисси билан интилган аёл шошилинчда қочаётиб йиқилиб тушди ва ётган ерида дод солиб, одамларни ёрдамга чақира бошлади. Тонг маҳали эмасми, шу яқин орадаги хонадонлардаги одамлар қаттиқ уйқуда ётган эканларми, бу зорли додвойни эшитган банда бўлмади...

Кўз ўнгида бир эмас учта одам ўлдирилгани, бу каби қонли воқеани илк бора кўриб турганларидан довдираб қолган Шавкат ва Дилшод тезроқ қочиш, яшириниш учун ўзларини қоронғиликка урдилар. Уларнинг орқасидан: «Қочсанглар, сенларни ҳам шу кўйга соламан!» деб бақириб қолган Санъат учун бу мудҳиш қотилликлар жўн эмасди. Унинг кўзлари қонга тўлган эди. Ўзини эмас кўпроқ фарзанди ҳаётини ўйлаб, уни қучоқлаб олган аёлга ёвузларча қайта-қайта пичоқ урди. Ўткир пичоқ тиғи гўдакнинг оёқларини кесиб ўтди.

Шарофат шу ердаёқ жон таслим қилди. Унинг жонсиз қўллари ҳеч нарсадан бехабар, дунё нима-ю, одамлар ким эканини ҳали ожиз гўдак ақли англаб етмаган Беҳзодни бағридан бўшатди. Эндигина ота-онасини таний бошлаган, ҳали гапира олмайдиган, йиғидан бошқа товуш чиқара олмайдиган гўдак қоронғи тундаги бу қонли воқеалар нималигини қайдан билсин? Унинг гўдак фаҳми онасининг одам боласи товушига ўхшамайдиган азобли чинқириқларини чала англагандир? Ғира-шира қоронғида турган қотилнинг қонли кўзларини кўрмагандир? Аммо у қора шарпа нима учун ёнига келди, қўлидаги узун нарса билан нега ўқталди -- сўнгги нафасида сездимикан? Алҳазар!

Паспортини олган, текин машинага эга бўлган бадбахт учун энди узоқроққа қочиш имкони яралганди. Ҳали тонг отишига эрта. Жасадларни топгунча, ички ишларга хабар бергунча, давлат чегараларидан бемалол чиқиб кетиши мумкин. Аммо у ҳозирча қочишни эмас, йўл учун озроқ пул топишни ҳам ўйлай бошлаганди. Шу сабаб машинада ортига қайтди, тўғри Бекберганларнинг уйига борди ва қўлига илинган, қимматбаҳо нарса бўлса олди. Уч минг сўм пул, ароқ, пиво, пепсикола ва сигаретларни ғамлаб, кейин бамайлихотир йўлга тушди. Бахтли тақдир эканки, ота-онаси кетишганида ухлаб ётган тўрт яшар Отабекни кўрмади. У омон қолди. Акс ҳолда ширин уйқуда ётган яна бир норасида қотил тиғига учиши ҳеч гап эмасди.

...Эрталабдан Юлдузхоннинг уйи яна гавжум бўла бошлаганди. Қудалар тушликда келишини тайинлашган. Яқинлар ош дамлаш, дастурхон безаш ташвишида. Юлдузхон эса бахт тўйи бўлаётганидан боши осмонда, энтикади.

Қишлоқнинг бир буржида қозонлар осилиб, тўй тараддуди, бошқа бурчакларида эса ўлдирилган беш жасад. Ҳозирча қонларига беланиб ётишибди.

«БАЙРАМЛАР ҲАМ ТАТИМАДИ...»

...Ҳаммаси эртасига бошланди. Қишлоқдан учта жасад топилгани ҳақда ички ишларга хабар қилишгач, вилоят прокурори Юсуфбой Раҳмонов бошлиқ тажрибали ўн олти нафар прокуратура ходимлари зудлик билан етиб келдилар. Жасадлар кимлигини аниқлаш, қотилларни қидириш бошланди.

Худди шу куни туман прокурори Орифжон Ҳайитбоевнинг туғилган куни эди. Дўстлари, яқинлари йўқлаб, табриклаб келишлари тайин. Эрталабдан кайфи чоғ, руҳияти енгил. Аммо, ҳаммаси аро йўлда қолди, на туғилган кун, на бошқа саналар, на янги йил татиди унга, унинг ҳамкасбларига.

Тезлик билан бутун туман ҳудуди ўраб олинди. Воҳа чегараларига, аэропорт ва вокзалга, темир йўл бекатларига хабар қилинди.

Икки кун ичида гумондорлар -- Дилшод ва Шавкат пистирма қўйиш йўли билан ушланди. Аммо, уларнинг бошлиғи қочишга улгурган экан.

1997 йилнинг 2 февраль куни эса Қозоғистон Республикаси Исатой туманида бир чўпонга ёрдамчи бўлиб ёлланиб, қочиб юрган Санъат ушланди.

Прокуратура ва ички ишлар ходимлари, кенг жамоатчиликнинг ҳамкорликдаги ҳаракатлари туфайли қотилларни ушлаш, суд залига келтириш мумкин бўлди.

Воқеадан сал илгарилаб, айтмоқчимизки, мазкур жиноят ишини кўриб чиққан вилоят суди алоҳида ажрим чиқарди. Ажримда мазкур жиноятни очишда прокуратура ходимлари ва ички ишлар бўлими вакилларининг сермашаққат меҳнати эътироф этилди, жиноятни очишдаги тажриба ва матонатга миннатдорчилик билдирилди.

Суд ҳайъатининг бу мазмундаги ажрим чиқариши суд тажрибасида жуда кам кузатиладиган ҳодиса эканлигини айтсак, яна бир карра прокуратура ва ички ишлар ходимларига тасаннолар билдиришдан бошқа вазифамиз қолмайди.

Суд жараёни даврида биз билан суҳбатда бўлган кишилар -- марҳумларнинг ота-оналари, яқинлари ҳам ҳуқуқ-тартибот органлари ходимларига ўзларининг миннатдорчилик сўзларини айтишди. Агарда уларнинг тезкор саъйи ҳаракатлари, кеча-кундуз тиним билмасликлари, тажрибалари бўлмаганида қотиллар одил суд курсисига ўтирмасдилар.

ҲУКМ ҚАТЪИЙ!

1997 йил, 10 июнь. Янгибозор туман суди биноси. Бу ерда жиноят иш юзасидан очиқ суд мажлиси ўтказилмоқда. Бугун якун -- ҳукм ўқилади.

Вилоят судининг судьяси Саломат Матова раислигида, маслаҳатчилар Раимбой Қозоқов ва Одила Хўжаниёзовалар, вилоят прокуратураси ходими Машариф Ҳайитов, ҳимоячилар иштирокида бўлиб ўтадиган суд якунига кўпчилик йиғилган. Қишлоқлар фуқаролар йиғинлари раислари, жамоатчилик вакиллари, жабрдийдалар... Туман ҳокими ҳам шу ерда.

Ниҳоят «Суд келяпти!» деган овоз эшитилади. Ҳамма ўрнидан туради. Фақат Санъат Давлатов бепарво ва «мағрур» кўринади.

Ҳукм ўқила бошлайди...

Бу сўзларни ёзиш осон. Суд залидаги кайфият, қайғуни қоғозга тушириб бўлмайди. Марҳумларнинг ота-оналари, опалари уларнинг тўй-байрамларда, ҳарбийда тушган суратларини кўрсатишади. Йиғлашади, қарғашади... Кимдир ўзидан кетади... Ҳатто бундай кўплаб суд жараёнларини кўрган прокурор ҳам айблов хулосасини ўқиркан кўз ёшларини яшира олмайди.

...Ҳукм ўқилмоқда. Зал ҳаяжонда. Судья қотиллик тафсилотини батафсил айтаётганида азадорлар бўғилиб йиғлайдилар, «ув» тортадилар. Юраклар титрайди, кўзларга ёш қуйилиб келаверади.

Воқеа тафсилоти ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди. Ҳали ҳукмнинг ярими ўқилмасдан суд котибаси ҳушини йўқотиб, йиқилиб тушади...

Ниҳоят -- ҳукм! С. Давлатов, Ш. Юсупов ва Д. Абдуллаевлар энг олий жазо -- ўлим жазосига ҳукм қилинадилар. Шунингдек, Э. Маткаримов, О. Юсупов ва М. Хўжамуратовлар ҳам икки ва уч йилга озодликдан маҳрум қилиндилар. Уларнинг бириси жиноят устидан чиқиб қолган бўлса-да, қотилларни таниса-да ўз вақтида хабар бермасдан, сукут сақлаб юраверди. Яна бириси эса жиноятчига ўз уйидан жой берди -- уни яширди. Бошқаси эса сартарошхонага киритиб, устидан бекитиб қўйди. Ҳуқуқ-тартибот органларини огоҳ этмади...

Адолатли ҳукм!

СУДДАН КЕЙИНГИ ЎЙЛАР

Йигирма бир, йигирма беш яшар уч йигит беш бандаи мўминни ўлдирди. Бир ярим яшар норасидани ҳам аяб ўтиришмади. Бу не кўргулик?

Кишини ўйлантирадиган нарсалар кўп. Адвокатлар қотилларга ўлим билан боғлиқ бўлмаган жазо беришни сўраганларида уларнинг муқаддам судланмаганлари, элатида тартиб-интизомли бўлишгани, яшаш жойларидан, ўқиган мактабларидан ижобий тавсифнома берилганини айтишди. Беш нафар одамни қўйдек бўғизлаган кимсаларга ижобий тавсифнома бериш... Бунга қўл қўяётганларида наҳотки ҳеч кимнинг бармоқлари қалтирамади, юраги эзилмади?.. Бу нима ўзи?!

Мазкур қонли жиноят содир бўлгач, ўн нафар милиция ходимига жазо берилди. Участка вакили, туман ички ишлар бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи ва жиноят қидирув бўлими бошлиғи вазифаларидан озод қилинди. Ўз вақтида шундай мудҳиш жиноят олдини олмаганлари учун, бошқа ходимларга ўрнак бўлсин деб. Туман прокурорининг қишлоқ фуқаролар йиғинига юборган тақдимномасига кўра эса... қишлоқ фуқаролар йиғини раисига ҳайфсан берилибди, холос!

Қишлоқ фуқаролар йиғини раисига нега ғамхўрлик қилинди? Ахир элнинг тўйи, маъракаси оқсоқолсиз ўтмаса? Бу қонли фожиа илдизи тўйдан бошланган бўлса?.. Ана сизга тарбиявий чора!

Суд жиноятни, жиноятчиларни кўрабила туриб яширган, ўз вақтида ички ишлар бўлимига хабар қилмаган фуқароларга ҳам жазо тайинлаб қатъийлик кўрсатди. Нега? Ахир кўпгина жиноятлар одатда қайси биримизнинг бефарқлигимиз, кўз олдимизда содир бўлаётган қонунсиз ишлар, ҳатти-ҳаракатларни кўрмасликка олишимиз, лоқайдлигимиз, «Кўрдим дедим -- тутилдим, кўрмадим дедим қутилдим» дейилган кимлардир ўзига мослаб тўқиган мақолга риоя қилишимиз орқали келиб чиқмаяптими?

Яна бир гап: Янгибозор туман каттаконларининг саъйи ҳаракатлари билан кўпгина тўйларни ўтказиш, уларда спиртли ичимликлар тортиш масаласи қатъий назорат остига олинди. Эндиликда «Бахт тўй»лари кундузи ўтказилиши жорий қилинмоқда. Кеч бўлса-да -- зарурий тадбирлар белгиланган.

...Ушбу суд очеркини минг машаққат билан, юрагимиз эзилиб ёзарканмиз, Яратгандан ният қилдик:«Илоҳим, журналист аҳлига бундай очерклар ёзиш азоби тушмасин. Юрт тинч бўлсин!»

Рўзимбой ҲАСАН,
Қурбон ЭШМАТОВ.

ФУТБОЛ

Мана футбол бўйича 1998 йилнинг ёзида Франция майдонларида ўтказиладиган 16-жаҳон чемпионатининг саралаш учрашувлари ҳам бизнинг «Б» гуруҳимизда ниҳоясига етди.

Тан олайлик, оёғимиз остида турган имкониятни бошқалар илиб кетди. Хўш, терма командамизнинг Жанубий Корея ёки Япониядан қаери кам? Нечун Францияга бизлар эмас, улар бориш имконига эга бўлди? Ушбу саволлар билан элнинг назарига тушган собиқ футболчи, ҳозирги пайтда Навоийнинг «Зарафшон» командаси бошлиғи Бифодар Абдураимовни суҳбатга чорладик:

ФРАНЦИЯ УЗОҚ ЭМАСДИ...

Биродар АБДУРАИМОВ:

- Биродар ака, жаҳон чемпионати бой берилди. Аммо терма командага йиғилган йигитларимиз корейслардан ҳам, японлардан ҳам, араблардан ҳам қолишмасди, чамамда. Павел Бугало, Миржалол Қосимов, Сергей Лебедев, Игорь Шквиринларни рақибларимизнинг барча мураббийлари дунёвий футбол талабларига тўлиқ жавоб беради дея баҳолашди. Лекин, ўйинларга келганда, гуруҳимиздаги терма командаларнинг ҳаммаси Ўзбекистонни бемалол ютиш мумкинлигини исботлаб берди. Сизнингча буни қандай тушуниш керак? Асосий сир нимада?

- Ҳақиқатан ҳам Ўзбекистонимизда дунёвий футбол талабларига бемалол жавоб берадиган ўйинчилар бир қанча. Фақат уларни танлай билиш керак, тайёрлаш зарур. Талабга жавоб берадиган футболчи деганда биз рақибининг кучидан, мавқеидан қатъий назар, майдонга тушгандан бошлаб қўш-қўш голлар урадиган йигитларни тушунмаслигимиз керак. Бундай тайёр футболчи Бразилия, Германия, ҳаттоки Италияда ҳам топилмайди. Мутахассис, мураббий ҳар бир футболчининг бугунги ҳаракатига қараб унинг келажагини тасаввур қила билиши лозим. Кўз остига олинган йигит йиллаб тарбия қилинади.

Мамлакатимиз терма командасининг имконияти «Б» гуруҳида жудаям кенг эди. Франция ҳаммадан кўра, бизга яқин эди. Бироқ тажрибасизлик, узоқни кўролмаслик барча умидларимизни пучга чиқарди. Терма командамиз сафида халқаро учрашувларда қатнашиб, кўзи пишган мураббий етишмади. Футболчиларимизнинг лаёқатидан, қобилиятидан, кимнинг нимага қодирлигидан нотўғри фойдаланилди.

Жаҳон чемпионатига борадиган команда камида 4 йил тайёрланиши лозим. Саралаш учрашувларига бир, бир ярим йил қолганда ўттизта зўр футболчи танлаб олиниб, халқаро ўртоқлик учрашувларини янада кучайтириш зарур эди. Бизнинг мураббийларимиз бу борада кўнгилдагидек иш олиб боролмадилар.

- Терма командамиз таркибига нисбатан қандай эътирозларингиз бор?

- Йил бошиданоқ 1994, 1995, 1996 йилларда асосий рўйхатда майдонга тушиб суяги қотган «кекса» футболчилардан воз кечилиб, катта хатоликка йўл қўйилди. Уларнинг ўрнига қабул қилинган ёшлар барибир ёшлик қилишди. Дастлабки уч учрашувдаги муваффақиятсизликлардан сўнг мураббийлар ўз хатоларини тушуниб етишди, шекилли Миржалол Қосимовни, Азамат Абдураимовни таклиф этишди. Аммо улар майдонда нотўғри тақсимланди. Аввал бошданоқ майдонда Қосимов-Абдураимов-Шквирин учлигини ташкил этиш зарур эди. Ярим ҳимояда Улуғбек Рўзимовга ўхшаган футболчиларнинг ўрни билинди.

Равшан Маталиев ҳам тарбия қилса келажакда умидли футболчи бўлади. Уни ўн, ўн беш учрашувда синаб, пишитиш мураббийларнинг иши. Февзи Давлетов ҳам ҳаракатчан йигит. Ашурматов жудаям бўш ўйнади, тажрибаси камлик қилди.

Ўтган бир ой мобайнида терма командамиз сафида қирққа яқин футболчи синаб кўрилди. Энг катта хато - бизникилар ҳал қилувчи саралаш учрашувларини синов майдонига айлантириб юборишди. Янаям рақибларимиз бироз кучсизлик қилди. Бўлмаса янги қабул қилинганларнинг аксарияти синиб кетиши мумкин эди. Хитойлик Сунг Чой, японијалик Миурага қарши ҳали бирор марта ҳам терма команда сафида майдонга тушмаган ёшларни қўйиш жудаям қалтис тахмин.

- Менимча, Биродар ака, ҳар бир терма команда нафақат жисмоний жиҳатдан, балки руҳий, маънавий ва ақлий жиҳатдан ҳам тайёр бўлиши керак. Учрашувлар давомида бизникиларнинг шу каби нуқсонлари ҳам яққол кўзга ташланди. Миржалол Қосимовнинг 11 метрли жарима тўпини уролмаслиги, Шуҳрат Мақсудовнинг асабийлашуви, Павел Бугалонинг охирги дақиқаларда арзимаган тўпни ушлай олмаслиги, Абдуқаҳҳор Маъруфалиевнинг баъзида юз фоиз имкониятлардан аниқ фойдалана олмаслиги панд берди.

...11 метрли жарима тўпи белгиландими, мураббийлар уни Ширшовга топширса яхши бўларди. Чунки у биринчи тўп муаллифи бўлувди. Кайфияти, руҳияти кўтаринки эди. Шундан келиб чиққан ҳолда ишончни қойиллатиб оқларди.

Гапираверсангиз гап кўпу, аммо ўша гапларни айтмасликнинг ҳам иложи йўқ. Мен ўз тажрибамдан келиб чиқиб шуни айтаманки, одатда ҳар бир футболчининг ўз даври бўлади. Пишинечниковда ҳам, Красницкийда ҳам, Газзаевда ҳам, менда ҳам шундай давр ўтган. Мураббийнинг биринчи галдаги вазифаси ана шу гуллаган даврнинг келганлигини ёки қачон келишини билиш. Мана шу нарса худди сиз таъкидлаганингиздек, руҳий, ақлий, маънавий томонларни белгилайди.

«Б» гуруҳидаги учрашувлар мобайнида командага шунчалик кўп ва тез ўзгартиришлар киритилдики, футболчилар бутунлай эсанкираб қолишди. Бугун майдонга тушган футболчи эртага ўйнаш ёки ўйнамаслигини билмасди. У жиддий тайёрланса, бордию мураббийлар умуман ўйинга киритмаса... Хуллас, йигитларимиз мураббийларга, мураббийлар уларга ишонч билдиролмадилар. Алиев, Захаров, Мамутов, Қамбаралиев, Давлетов, Андреев, Бозоров, Ҳасанов, Шарипов, Маъруфалиевларни ҳаммаси фақат иккиланиш билан майдонга тушди.

- 1994 йил терма командамиз Рустам Акрамов ва сизнинг кўмагингизда Осиё ўйинлари ғолиби бўлганди. Орадан кўп эмас, бор-йўғи 3 йил ўтди. Бу вақт мобайнида команданинг шунчалик ўзгариб кетиши нимани англатади?

- Терма команда 1997 йилнинг бошида янгидан тузилди. Мураббийлар жаҳон чемпионатига ёшларни тайёрламоқчи бўлишди. Эсингизда бўлса, саралаш учрашувларининг дастлабки «5» гуруҳида эски «юлдузлар» майдонга тушмади. Натижа ёмон бўлмади. Бизникилар Яман, Комбожа, **Индонезия** терма командаларини сафарда ҳам ютиб, дуранг ўйнаб келишди. (Индонезия-Ўзбекистон-1:1). Олти ўйинда бирор марта ҳам мағлубиятга учрашмади. Аммо кейинги босқич, кейинги рақиблар бизникилардан ҳам кучли чиқди. Ўзига нисбатан даражаси пастроқ команда билан ўйнаганда мураббийлар ҳам, футболчилар ҳам, ишқибозлар ҳам қаер заиф, қаер нимжон ва яна қаерда камчиликлар борлигини сезишмайди. Чунки бутун эътибор ғалабага қаратилган бўлади.

Бизга Япония, Корея, Б. А. А. билан бўлган учрашувларда ҳимоя ва ярим ҳимоя панд берди. Мураббийлар дастлабки гуруҳдаги 6 ўйин давомида ҳам ушбу нуқсонни сезмаганига, бартараф этолмаганига ҳайронман.

- Хуллас, 16-жаҳон чемпионатида қатнашиш имконияти бой берилди. Энди олдимизда турган асосий вазифа нималардан иборат?

- Аввало терма командамиз сафида майдонга тушган барча футболчиларга мингдан-минг раҳмат. Улар ютилишни эмас, ютишни истаганди. Лекин орзу ушалмади. Эришилажак натижаларимиз ҳали олдинда. Энг муҳими, бизда маҳоратлилар жудаям кўп. Гап уларнинг қобилиятини англашда. Ҳозирги асосий вазифамиз янги бош тренер Да Салвага кўмаклашиш, қолаверса, унинг тажрибаларини ўзимизнинг миллий кадрларимизга сингдириш керак. Чунки олдинда келгуси йилнинг ёзида ўтказиладиган Осиё ўйинлари турибди. Энди кеч, қанча афсус чекмайлик, фойдасиз. Фақат эртани ўйлаш керак, эртани.

«Халқ сўзи» мухбири
Нормурод МУСОМОВ
суҳбатлашди.

● БУГУН ЛАТВИЯ РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИГИ КУНИ

ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДАГИ ЮРТ

Қирғоқларини Болтиқ денгизи ювиб тургувчи Латвия Республикаси «қизил империя» исканжасидан озод бўлиб мустақиллигини тиклагач, жаҳон ҳамжамияти сари дадил одимламоқда. Аҳоли турмуши фаровонлашди, иқтисоди барқарорлашди. Халқаро ташкилотлар, айниқса, Европа иттифоқи, НАТО билан яқин алоқага киришди.

Тарихнинг шоҳидлик беришича, Латвия тупроғида одамлар бундан тўққиз минг йил илгари ўтроқ яшай бошлаганлар. Улар минг йиллар давомида Болтиқ денгизида балиқ овлаганлар, кенгликларда ов қилганлар. Эволюцион жараён тараққиёти латвиликларни балиқчилик ва овчиликдан деҳқончилик ва чорвачиликка ўргатган.

Латишлар асрлар давомида ўз озодлиги йўлида, Ватан ҳимоясида қаҳрамонона курашган.

Агар латиш халқининг яқин икки юз йиллик ҳаётига назар ташласак, бунинг гувоҳи бўламиз. Ўтган асрнинг бошланиши Латвия тарихида миллий уйғониш даври деб аталади. Фақат XIX асрнинг 80- йилларига келиб чор Россияси Латвияни ўз ҳукми остига олади. Аммо халқ чоризмнинг адолатсизликларига қарши кураш ҳаракатини тўхтатмади. Ва бу ҳаракатлар ўз натижасини берди. 1918 йилнинг 18 ноябрида Латвия Республикаси эълон қилинди. Аммо мустақиллик кўпга чўзилмади. 1940 йилда куч билан у СССР таркибига киритилди. 1991 йилнинг августида Латвия Олий Кенгаши Республиканинг мустақиллиги тўғрисидаги резолюцияни қабул қилди.

Латвия айни пайтда ривожланиб бораётган давлатлардан биридир. Қулай денгиз йўли, тинч вазият, миллий валютанинг барқарорлиги, инфляциянинг паст суръати мамлакат иқтисодиётининг тез ривожига омил бўлаётир.

Агар Ўзбекистон --Латвия муносабатларига эътибор берсак, бу алоқалар йилдан йилга ривож топмоқда. Гарчанд ҳамкорликларимиз анча илгари бошланган бўлса-да, мамлакатларимиз мустақилликка эришгач, муносабатларимиз янгича руҳда равнақ топаётир.

1992 йил давлатларимиз ўртасида ўзаро савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланган эди. Бу эса икки давлат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга асос бўлди.

Маълумки, республикамиз ўзининг жуғрофий жойлашуви ва бошқа хусусиятлари билан Марказий Осиёда ўзига хос ўрин эгаллайди. Бу эса латвияликлар учун Ўзбекистон орқали Осиёга чиқишга имконият яратади.

Ўз навбатида мамлакатимиз Болтиқ бандаргоҳлари орқали ўз маҳсулотларини Европа бозорига чиқармоқда. Шу маънода Латвия Ўзбекистон учун Европага кўприк вазифасини ўтамоқда.

Давлатимиз Президенти Ислом Каримовнинг 1995 йилнинг ёзида Латвияга расмий ташрифи ўзбек-латиш алоқаларида салмоқли ўрин эгаллади. Ушбу олиймақом учрашувлар чоғида мамлакатларимиз равнақига хизмат қилувчи бир неча муҳим ҳужжатлар имзоланди. Муносабатларимизга ҳуқуқий асос яратган мазкур ҳужжатлар бугунги кунда ўз самарасини бераётир.

Х. АБДУРАҲМОНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БОТКИН ҚАБРИСТОНИДАГИ БЕЗОРИЛИК ҲАРАКАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармаси ва Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматидан олинган хабарга қараганда, шу йил 10 ноябрдан 11 ноябрга ўтар кечаси бир гуруҳ безорилар Боткин қабристонида 9 та даҳма устидаги ёдгорлик қабр тошларини ағдариб ташлаганлар. Бу ҳодиса ҳақида фуқаролар 11 ноябрь куни соат 9 дан 39 дақиқа ўтганда шаҳар Ички ишлар бошқармасига хабар қилишди.

Шошилинч қидирув тадбирларини ўтказиш натижасида, шунингдек, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти Миллий хавфсизлик хизмати бошқармаларининг ахборотлари бўйича милиция ходимлари жиноят изидан бориб, 11 кишини, шу жумладан 2 аёлни аниқладилар. Безорилик ҳаракатларида иштирок этган бу шахсларнинг ҳаммаси Европа миллатига мансуб кишилардир. Кўрилган чоралар натижасида улардан 5 киши ушланди. Мана уларнинг номлари:

1. Шипицин К. С. -- 1978 йилда туғилган.
2. Виницин Л. Г. -- 1978 йилда туғилган.
3. Пайгодин А. В. -- 1980 йилда туғилган.
4. Табишчев Т. Х. -- 1981 йилда туғилган.
5. Новиков А. В. -- 1984 йилда туғилган.

Бу шахслар мазкур жиноятни содир этишганини тўла тан олишди. Ҳозир уларнинг қолган шерикларини қидириш ва қўлга олиш чоралари амалга оширилмоқда.

Аниқланишича, юқорида номлари келтирилган шахслар «Сатанисти» («Шайтонпарастлар») яширин диний мазҳабининг аъзоларидир.

Архиерей падар Владимир бу ҳаракат безориликдан иборат бўлиб, мусулмон-насроний муносабатларига ҳеч қандай алоқаси йўқлигини билдирди.

Падар Николай (Боткин қабристонидаги черков) мухбирларнинг саволларига жавоб қайтариб, мазкур можаро безорилик эканлигини, айрим мазҳаблар тарафдорларининг Православ черковини таҳқирлашга уринишидан иборатлигини айтди.

Падар Николай мазкур воқеа юзасидан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига ариза билан мурожаат қилмаган.

Ағдариб юборилган барча хотира қабр тошлари ҳозирги вақтда қайта тикланган.

(ЎзА)

БИЕНАЛЛЕГА МАРҲАМАТ!

Тошкентда яна бир ажойиб III халқаро «Осиё-Арт» БИЕНАЛЛЕ бўлиб ўтяпти. У икки йилда бир марта ўтказиладиган галереялар халқаро бадиий кўргазмасидир.

Мазкур БИЕНАЛЛЕда Осиё мамлакатларидан ташқари Болтиқбўйи, Украина, Россия давлатларининг етакчи галереялари ҳам иштирок этяпти.

«Осиё-Арт» дегани Осиё санъатидир. Осиё бадиий санъатининг нуфузли кўргазмаси мавқеини олган «Осиё-Арт» БИЕНАЛЛЕси илк бор 1993 йилда Тошкентда ўтказилган эди.

Унинг ташаббускори ва ташкилотчиси санъатшунос Нигора Аҳмедовадир. Жуссасидан ғайрат-шижоат ёғилиб турган тиниб-тинчимас бу олима таниқли мусаввир Раҳим Аҳмедовнинг фарзанди, Камолиддин Беҳзод номидаги миллий рассомлик ва дизайн институти кафедра мудиридир. «БИЕНАЛЛЕларни ўтказишдан мақсад, аввало, Ўзбекистонни дунёга танитиш, кишиларимиз қалбига гўзаллик дунёсини олиб киришдир. Бизнинг бу эзгу интилишларимиз кенг қўллаб-қувватланмоқда. Анъанавий бўлиб қолган ушбу халқаро тадбирга Ўзбекистон Бадиий Академияси ва Марказий Осиё халқлари маданияти Ассамблеяси муассислик, «ИТЕЛ» тармоқли телефон алоқаси фирмаси ҳомийлик қилмоқда», дейди у.

III халқаро «Осиё-Арт» ғолиблари ва иштирокчиларини турли қимматбаҳо совғалар кутмоқда. Биринчи ғолибга Гран-при, яъни олий мукофот сифатида қанотли туя тасвири туширилган, қимматбаҳо металлдан ишланган соврин берилади. Шунингдек, «Санъатда миллий анъаналарни тиклагани учун», «Санъатда янги оқим ва услубларни қўллаб-қувватлагани учун», «Ёш рассом учун» нишонлари ва ҳомийлар таъсис этган совринлар ҳам бор.

Бу йирик тадбир қатнашчилари асарлари нуфузли халқаро ҳайъат томонидан кўриб чиқилади. Унинг таркибида Швейцариядан келган санъатшунос, турк қизи Текер Шенгул хоним, сеуллик И Ду Ши, туркманистонлик Иззат Қиличев, қозоғистонлик Сабур Мамбеев, Жангелдин Эрмек, ўзбекистонлик Раҳим Аҳмедов, Баҳодир Жалолов, Акбар Ҳакимов каби таниқли ижодкорлар бор.

Халқлар ўртасида маданий-маърифий жипслик яратиш, ўзаро меҳр-оқибатни улғайтиришга қаратилган бу йирик анжуманда Марказий Осиё халқлари маданияти Ассамблеяси Президенти, машҳур адиб Чингиз Айтматов иштирок этади.

Абдулла УЛУҒОВ.

АКАДЕМИК ХОТИРАСИГА БАҒИШЛАНДИ

Таниқли ўзбек олими, Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги Асқар Холмуродовнинг номи мамлакатимиз ҳудудидан ташқарида ҳам фан оламига яхши маълум эди. У ўзидан юзлаб рисолалар, кўплаб кашфиётлар қолдирган аломадир.

Яқинда академик туғилиб, вояга етган Қашқадарё вилоятининг Яккабоғ қишлоғида Асқар Холмуродовнинг ёрқин хотираси ёдга олинди. Шу муносабат билан ўтказилган маросимда республикамиз жамоатчилиги вакиллари, олимнинг биродарлари, дўстлари, яқинлари иштирок этишди.

Олим таҳсил олган умумтаълим мактабига жамоатчиликнинг хоҳишига кўра Асқар Холмуродов номи берилди.

Маросимда республика Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари А. Қосимов, Қашқадарё вилоят ҳокими О. Парманов иштирок этди.

П.ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ВРАЧЛАР УЧУН АХБОРОТ
ТИФЛОКС
Бактерияга қарши восита қуйидаги вазиятларда қўлланилади:
- ич терлама;
- септицемия;
- инфекция;
- сийдик-жинсий;
- суяклар, бўғинлар;
- қуйи нафас йўллари;
- тери, юмшоқ сирт;
- иммунитети сусайган беморни профилактика қилиш.

ДОЗА
5-7 кун давомида кунига 2 маҳал 1,2 ёки 3 таблетка

Тошкент шаҳар Ҳамза туманидаги **«Ўрта Сайдов»** хусусий фирмасининг думалоқ муҳри йўқолгани боис бекор қилинади.

«ПГС» ФИРМАСИ ТАКЛИФ ЭТАДИ
КИЧИК НОВВОЙХОНАЛАР (4 ХИЛДАГИ),
САУНА УЧУН УСКУНАЛАР,
САНОАТ ЭЛЕКТРОПЛИТАЛАРИ,
ГРИЛЬ, ХОТ-ДОГ УЧУН МОСЛАМАЛАР.
Тел.: (3712) 79-14-29, 79-38-54.
"С. Раҳимов" метро бекати.
PGS_1

Тошкент шаҳридаги омбордан энг арзон нархда Украинада ишлаб чиқарилган **пўлат** симдан тайёрланган **арқонлар**ни сотамиз.

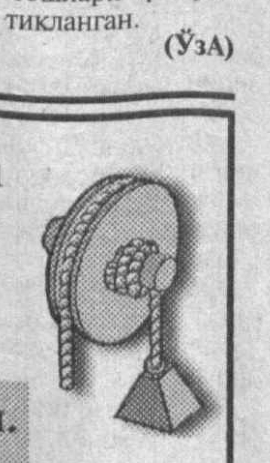

ГОСТ 2688-80 d-15;16.5;21;22;24;24.6;25.5мм.
ГОСТ 3077-80 d-19.5;22мм.

АККУМУЛЯТОРЛАР 6СТ-190 ҚОЗОҒИСТОНДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН,
АККУМУЛЯТОРЛАР 6СТ- 60 ОМОН-АМЕРИКАДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН
А/КАМЕРАЛАР 165TR13 (ОПЕЛЬ, НЕКСИЯ, ЖИГУЛИ)

Маълумот учун тел.: 41-03-71, 41-15-71.
192

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси раҳбарияти ва Котибияти Матбуот ва ахборот бўлимининг катта референти Р. Раҳмоновага волидаи муҳтарамаси **Тамара НИЁЗОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Кўп тармоқли «Шоҳ-Бобур» ишлаб чиқариш фирмаси жамоаси фирма директори Қобил Солихоновга фирма бузрукбори **СОДИҚЖОН отанинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-07-94;
Иқтисодиёт 136-36-65;
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, тиббиёт, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 0747, 33.805 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Иван РЕШАНОВ томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи муҳаррир — И. Худоёров.
Навбатчи — О. Раҳимов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 1.50. 1 2 3 4 5 6